

forkastedes, idet 50 stemte for, 94 imod; 2 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 11

vedtoges med 81 stemmer mod 44; 21 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 12

forkastedes, idet 63 stemte for, 83 imod.

Ændringsforslag nr. 13 og 15, § 1 med de foretagne ændringer, ændringsforslag nr. 16 og § 2, således ændret.

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Jeg skal allerede her meddele, at det er min agt at lade dagsordenens punkter 13-15 udgå af dagsordenen for i dag. De omhandlede sager vil blive optaget på dagsordenen for tingets møde på torsdag.

Den næste sag på dagsordenen var:

9) Anden behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om stats-tilskud m.v. til museer.

(Lovforslag nr. L 57. Fremsat 21/1 82. Første behandling 4/2 82. Betænkning 12/3 82).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets tekst og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslagets tekst

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Anden behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om bygningsfredning.

(Lovforslag nr. L 60. Fremsat 21/1 82. Første behandling 4/2 82).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets tekst og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslagets tekst

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

Den næste sag på dagsordenen var:

11) Forhandling om miljøministerens redegørelse af 9. marts 1982:

Redegørelse om den af konsulentfirmaet Møller & Grønborg udarbejdede skitse til Christianiaområdet fremtidige anvendelse.

(Redegørelse nr. R 5. Anmeldt 9/3 82. Redegørelsen givet 9/3 82. Meddelelse om forhandling 10/3 82).

Forhandling

Camre (S):

[Gamre]

Det Danmark, de fleste af os lever i og opfatter som et godt samfund, er reguleret, planlagt og effektivt. Vi må imidlertid notere, at nogle mennesker er så anderledes, at det bliver en smerte for dem at leve et almindeligt liv. De har i mange tilfælde en barndom og en opvækst bag sig, der ikke har gjort dem egnede til at klare tilværelsens udfordringer eller at indordne sig under den regulering, som flertallet finder nødvendig for at få samfundet til at fungere.

Nogle af de mennesker, der søger en anden livsform end flertallet, har søgt sammen i de bygninger, der udgjorde den gamle Bådsmadsstrædes kaserne, nu kaldet Christiania. Området har siden 1971 udgjort et særegent miljø og har gennem et tiår været samlingssted for en række meget forskellige grupper, spændende fra aktivister, der idealistisk ønskede at finde en ny livsform, over til psykisk og socialt stærkt belastede mennesker.

Det har gennem de 10 år været et problem at få det helt specielle eksperiment, som Christiania er, til at fungere både socialt og teknisk, idet det nok må konstateres, at drømme og håb ikke var nok til at løse så store problemer, som mange af beboerne førte med sig.

Samtidig har der forståeligt nok i meget store dele af befolkningen været mistillid til og modvilje mod det anarkistiske livsmønster, som Christiania også repræsenterer.

Jeg skal ikke gå i detaljer om de debatter, folketinget har haft om Christiania, men blot fremhæve, at folketinget i 1978 vedtog et dagsordensforslag, der godtog den midlertidige benyttelse, indtil en godkendt lokalplan kunne iværksættes. I september 1980 bad miljøministeren konsulentfirmaet Møller & Grønborg udarbejde en skitse til Christianiaområdets fremtidige anvendelse, og det er denne skitse, ministerens redegørelse her drejer sig om.

Jeg vil gerne fremhæve, at hele det 33 ha store område har en stor historisk værdi som en rest af Københavns forsvarsværker - en del af det gamle voldområde, som andre steder i byen desværre er fjernet. Enhver planlægning må derfor tage hensyn til det historiske bevaringsværdige, herunder de fredede bygninger.

Møller & Grønborgs forslag indebærer, at Christiania gøres til en lovlig forsøgsby, såle-

des som det er beskrevet i ministerens redegørelse. Den organisationsform, som Møller & Grønborg foreslår, er imidlertid næppe hensigtsmæssig eller praktisk gennemførlig, men socialdemokratiet deler ministerens ønske om at iværksætte en planlægning for området, der forløber samordnet med et forsøg på at ændre Christiania til en mere velfungerende social faktor i storbyensamfundet.

Jeg skal kort gentage de mål for dette arbejde, som ministeren opridsrer.

For det første. Samfundets almindelige love må gælde for området, herunder må hashmarkedet fjernes, værtshusenes bevilingspørgsmål må bringes i orden, og erhvervsvirksomhedernes momsforhold må bringes i overensstemmelse med de love, der gælder for hele det danske samfund.

For det andet. Der må ske en lovgivning af bygninger og installationer, og miljø- og sundhedsbestemmelserne må overholdes.

For det tredje. Beboerne i de omliggende kvarterer må have adgang til de fritidsfaciliteter, som det store område kan rumme.

For det fjerde. De farlige, faldefærdige bygninger må fjernes.

Endelig for det femte. De bevaringsværdige bygninger må istandsættes.

Jeg kan udtrykke vores fulde tilslutning hertil og udtale tilfredshed med, at arbejdet vil blive søgt gennemført i et samarbejde med Christianias beboere.

Jeg skal til slut gentage, at de mennesker, der beboder Christiania, i vidt omfang er mennesker, som har eller har haft store vanskeligheder ved at fungere uden for Christiania. Nogle af dem har af let forståelige grunde også svært ved at fungere inden for Christiania. Intet samfund i den industrialiserede verden kan imidlertid sige sig fri for at rumme mennesker med disse sociale problemer, og ingen kan hævde, at man har fundet de rigtige løsninger. Man kan fjerne Christiania, men man kan ikke fjerne problemerne, og man kan desværre let forøge disse problemer ved at vælge forkerte løsninger.

Jeg kan på socialdemokratiets vegne give min fulde tilslutning til at fortsætte ad den vej, miljøministeren har skitseret i sin redegørelse, og jeg udtrykker håbet om, at alle involverede parter vil vise forståelse og samarbejdsvilje over for de bestræbelser, som miljøministeren foreslår.

Agnete Laustsen (KF):

Den debat, vi i dag skal have om Christiania, burde egentlig af flere grunde være inderligt overflødig.

Må jeg som den første grund nævne, at folketinget allerede den 30. marts 1976 besluttede at opfordre regeringen til at gennemføre den vedtagne rømning af området uden unødigt forsinkelse. Daværende justitsminister Orla Møller sendte på denne baggrund loyalt fogden til Christiania, men udsættelsesforretningen resulterede i en retssag, da christianitterne ønskede udsættelsen indbragt for domstolene – i øvrigt de selv samme domstole, hvis afgørelse de senere afviser at rette sig efter.

Sagen endte som bekendt i højesteret, som den 2. februar 1978 afsagde den efterhånden velbekendte dom, at Christiania tilpligtes uden varsel at rømme areal og bygninger. Samtidig blev det fastslået, at påstanden om, at Christiania skulle være et socialt eksperiment, ikke kunne accepteres, og det blev i øvrigt fremhævet, at christianitterne selv havde tilkendegivet, at det primære for dem var at leve deres eget liv inden for de rammer, som Christiania gav dem.

Heller ikke denne klare afgørelse blev effektiviseret, idet et flertal i folketinget, hvortil de konservative ikke hørte, den 8. februar 1978 besluttede at udskyde afviklingen ca. 2-3 år, indtil nybyggeri kunne påbegyndes, men under den klare forudsætning, at der blev foretaget en lovliggørelse af forholdene i området.

Det vil altså sige, at Christiania for længst og senest for et år siden burde have været rømmet. Alligevel får vi nu igen i dag en debat.

Den midlertidige forlængelse har nemlig ikke ført til den afvikling, som var forudsat, og har i øvrigt intet nyt bragt i sagen, medmindre man da betragter det som noget nyt, at nu er det miljøministeren og ikke den for området ansvarlige, nemlig forsvarsministeren, der kommer med udspillet og foreslår, at Christiania skal fortsætte, men under overholdelse af samfundets almindelige love. Jeg synes, det er, ligesom vi har hørt den argumentation før.

Miljøministeren gentager minsandten, at nu vil myndighederne reagere over for kriminalitet og hashhandel, og bygnings- og sund-

hedsvedtægter m.v. skal nu overholdes. Ja men var det ikke netop regeringens egen forudsætning for i 1978 at foreslå en forlængelse af benyttelsen på trods af højesterets klare dom? Forsvarsministeren udtrykte sig ellers tydeligt, da han den 8. februar 1978 – citat fra Folketingstidende 1977-78, sp. 5942 – sagde:

»En forudsætning for en sådan midlertidig forlængelse af den nuværende benyttelse må dog efter regeringens opfattelse være, at der foretages en lovliggørelse af forholdene i området.«

Jeg spørger derfor: hvorfor er den forudsætning aldrig blevet opfyldt? Snarere tværtimod, kunne jeg næsten sige, for vi har gentagne gange – og især her i de senere år – været vidne til optrapning af kriminalitet på Christiania, voldelige overfald på politiet, når det skulle udføre sit lovlige arbejde, og, hvad der nok har fremkaldt den største debat, en så omfattende hashhandel, at der på officielt plan i Nordisk Råd har været rejst hård kritik af den eftergivende holdning, som den danske regering har til narkobekæmpelse. Er der derfor, spørger jeg, nogen som helst grund til at tro, at nu er det alvor og nu vil regeringen sætte effektivt ind?

Vi har fra konservativ side ingen tillid til, at det kan lade sig gøre at normalisere beboerne og lovliggøre deres færden – en opfattelse, som christianitterne i øvrigt selv i flere pressemeddelelser har givet udtryk for, idet de har udtalt, at hvis samfundets almindelige love skal overholdes, rammer miljøministeren præcis alle livsvigtige funktioner på Christiania.

Det er altså christianitternes ønske, at det er 33 ha store, smukke, centralt beliggende areal i København fortsat skal forbeholdes dem, som i sin tid ulovligt besatte det, og deres efterfølgere – og vel at mærke på deres vilkår, det vil altså sige uden at skulle følge landets almindelige love.

Hvis regeringen derfor på ny udsætter afviklingen og på ny slører sin dårlige samvittighed ved at foreslå nedsættelse af kontaktudvalg – der er, så vidt jeg da ved, allerede nedsat ét – at man skal udarbejde tekniske bygningsoversigter, og at man skal iværksætte sideløbende processer, hvad det så ellers er, ja, så fører man endnu en gang folketinget bag lyset ligesom i 1978, hvor regeringen

[Agnete Laustsen]

fik sit flertal, fordi man lovede lovliggørelse og afvikling efter 2-3 år.

Hvornår, vil jeg gerne spørge, vil regeringen bruge den tolerance og det frisind, som man talte så meget om i 1978, til at vise tolerance over for resten af den danske befolkning og i særdeleshed beboerne i nabolaget til Christiania? For det er jo deres interesser og deres lovlydige tilværelse, man krænker, når man fastholder, at Christiania fortsat skal bestå. Som en beboer skrev til mig forleden:

»Tænker man overhovedet ikke på det pragtfulde areal, man helt har frataget os? Før kunne vi nyde en cykeltur og eftermiddagskaffen dér lørdag og søndag; nu må vi nøjes med at være med til at betale for alle de nassere, der bor gratis i dette dejlige område. Hvem kan vel fatte, at man bare skal lave vold og kræve ind? Men med en vatnise som justitsministeren kan man vel ikke forvente andet.«

Det viser i al sin enkelhed, hvad en stor del af befolkningen føler, nemlig at her belønnes selvtægt, og her trædes vort retssamfund under fode.

Derfor kan vi ikke gå ind for miljøministerens redegørelse med dens accept af, at Christiania skal fortsætte ud i en uvis fremtid, selv om ministeren siger, at lovene skal overholdes, og derfor vil vi også sammen med en række andre borgerlige partier ved det næste punkt på dagsordenen fremsætte dagsordensforslag om, at Christiania afvikles inden udgangen af 1982.

Vi finder fra konservativ side, at det er afgørende, at vi værner om vort retssamfund, og vi vil ikke anerkende selvtægt.

Folketinget har i 1976 truffet en klar beslutning, som er blevet fulgt op af højesteretsdom i 1978. Vi ønsker ingen konfrontation, men vi kræver, at vort lands love overholdes, og at domstolenes afgørelser respekteres også af folketinget. Derfor kan vi ikke være med til at tage ansvar for miljøministerens fremtidsplaner, men må kræve, at arealet, sådan som det også er udtrykt i regeringens oplæg til det århusianske arkitektfirma: »anvendes på en måde, der er til gavn for Københavns befolkning«.

Tørnæs (V):

Jeg er meget overbevist om, at det vækker både forbløffelse og forundring i vide kredse i befolkningen, at til trods for adskillige debatter og beslutninger her i tinget om at bringe forholdene på Christiania til ophør fortsætter ulovlighederne på Christiania stadig.

Nu kommer ministeren så her med en redegørelse, som man kan være bekymret for alene skal tjene det formål, at en løsning af Christianiaspørgsmålet skal skubbes ud i en uvis fremtid, således at de ulovligheder og i enhver henseende kritisable forhold kan fortsætte. Det er særdeles betænkeligt af hensyn til almindelige menneskers retsopfattelse. Hvordan kan man i virkeligheden tro, at den enkelte borger vil overholde loven, når de ulovlige forhold på Christiania stadig eksisterer, når man har områder, hvor landets helt elementære regler åbenbart ikke gælder? Venstre har gang på gang fremført, at det er helt uacceptabelt, at der fortsat eksisterer områder, hvor man ikke fra samfundets side og fra ordensmagtens side har mulighed for at kontrollere lovenes overholdelse endsige gribe ind over for deres overtrædelse.

Når det har været muligt i samfundet at gennemføre store reformer, også med hensyn til opbyggelse af et velfærdssamfund, så er det, fordi den enkelte borger har forstået værdien af disse ting. Det har således været muligt at skabe forståelse for gennemførelse af foranstaltninger, som måske i visse tilfælde er gået direkte imod den enkelte borgers interesse. Men der er ikke i samfundet og – heldigvis da – hos den enkelte borger nogen forståelse for den selvtægt og de ulovligheder, der er foregået og fortsat finder sted i Christiania. Christiania har udviklet sig til en belastning for samfundet både internationalt – bl. a. på grund af den ulovlige hashhandel, hvorved der på det seneste er ytrede store betæneligheder ikke mindst fra vores nordiske brødre folk – og nationalt, fordi Christiania virker retsnedbrydende. Hvordan kan man i virkeligheden forarges over unge mennesker, der besætter andre områder i København og bliver sat ud af politiet, når man samtidig accepterer retsløse forhold på Christiania, som har en direkte afsmittende virkning på andre samfundsområder?

Men Christiania er også en belastning for sig selv og for det omkringliggende samfund. Det er, som det fremgår af ministerens redegørelse, hjemsted for sociale tabere og krimi-

[Tørnæs]

nelle elementer, der ved deres tilstedeværelse i et nærmest ghettoagtigt område har en selvforstærkende virkning, idet det virker tiltrækkende på andre. Christiania fungerer således ikke blot som hjemsted, men virker i virkeligheden som en magnet for andre.

Det fremgår af redegørelsen, at 800-900 af de fastboende skønnes at være voksne. Af redegørelsen fremgår det også, at justitsministeren har sagt, at salg af hårde stoffer kun synes at ske i begrænset omfang. Jeg vil gerne spørge, hvorfra disse oplysninger er tilvejebragt, idet det ved gentagne lejligheder er fremført, at det har været særdeles vanskeligt at kontrollere forholdene i Christiania.

Da det fremgår af redegørelsen, at der i 1981 er betalt ca. 615.000 kr. for varme, renovation m.v., vil jeg bede ministeren oplyse, hvad der skulle have været betalt, hvis almindelige regler var gældende.

Man må sige, at ministeren i bedste fald er særdeles uklar i sin formulering angående de fremtidige forhold i Christiania. Hvad mener ministeren eksempelvis med, at planlægningen i området skal ske »i en proces, der forløber sideløbende med og integreret i et for-søg på at ændre Christianiasamfundet«? Hvad ligger der i det?

Jeg vil gerne give udtryk for, at vi fra venstres side deler den holdning, der klart kommer til udtryk i ministerens redegørelse, hvor det understreges, at samfundets almindelige love skal overholdes – man fristes næsten til at sige: ja, selvfølgelig – og at myndighederne vil reagere over for kriminalitet og kontrollere Christianiaområdet på samme måde som andre steder i landet, også med hensyn til hash, samt at de almindelige miljø- og sundhedsbestemmelser skal overholdes, og at der skal gennemføres istandsættelse af de mest truede og bevaringsværdige bygninger i området, men vi føler os usikre på, hvad ministeren forestiller sig med det.

Vi mener, at man som liberal skal have den størst mulige frihed til at vælge sin boligform, men en klar og ufravigelig forudsætning for det må være, at det sker inden for landets lovlige rammer.

Ebba Strange (SF):

Jeg tror ikke, jeg kan blive enig med den foregående taler om ret meget, når det drejer sig om Christiania, men jeg er egentlig enig i

noget af det sidste, hr. Tørnæs sagde, nemlig at der er en lang række uklarheder i ministerens redegørelse. Derfor vil en del af det, jeg vil sige i dag, også gå ud på at få opklaret, hvad det egentlig er, ministeren mener, så christianitterne og københavnernes efter denne debat ved lidt mere om, hvad de har at rette sig efter, end de havde inden debatten.

Jeg kan godt være enig med ministeren i, at arkitektfirmaets forslag til organisationsmodel for en forsøgsby i Christiania virker meget kompliceret – så kompliceret, at jeg ville have svært ved at forestille mig den om-sat i en Christianiahverdag. Men derfra og så til at afvise så store dele af det meget seriøse arbejde, firmaet har lavet, synes jeg alligevel, der er et stykke vej.

Det virker på mig, som om ministeren har villet sætte sig mellem to stole, nemlig den, overborgmester Weidekamp sidder på – og med ham måske andre socialdemokrater, som måske ønsker Christiania lukket – og så den, vi andre sidder på, og sammen med os store grupper i socialdemokratiet, som ikke bare ønsker, at Christiania skal have lov at bestå, men som også ønsker at være med til at støtte en lang række af de positive alternative livsformer, produktionsformer og socialbe-handlingsformer, som foregår i Christiania i dag, og som ministeren til min store glæde i dag i Politiken omtaler som fantasifulde og kreative. Man sidder ikke særlig godt mellem to stole. Derfor håber og forventer jeg naturligvis i dag, at ministeren vælger den positive stol og ikke følger de borgerliges forsøg på at trække ham over på destruktionsstolen.

Inden jeg går i gang med at stille en række afklarende spørgsmål til ministeren, vil jeg godt minde socialdemokratiet om, at det gennem alle de snart 11 år, Christiania har eksisteret, har været socialdemokratiet, der har været med til at sikre den eksistens, Christiania har haft. Den har været skrøbelig, det er sandt, det kunne man høre fru Agnete Laustsen gennemgå, men Christiania eksisterer dog, og det er en af vores opgaver i dag at få sikret dets videreførelse.

Hvad er det for vilkår, ministeren ønsker Christiania bevaret under? Hvad er det for tilbud, ministeren og socialdemokratiet vil give? Hvad er det for krav, I vil stille?

I det kommissorium, som arkitektfirmaet fik til løsning af opgaven, indgik en sætning, der lyder sådan: »Regeringen ser gerne, at

[Ebba Strange]

de mest bæredygtige aktiviteter i Christiania kan indgå i en kommende plan.« Hvor er disse bæredygtige elementer i ministerens redegørelse? Arkitektfirmaet beskriver en lang række af disse bæredygtige elementer, der ikke blot har været til gavn og glæde for Christianias egne beboere, men som også dels har inspireret en lang række alternative bo- og produktionskollektiver rundt i hele landet, dels har inspireret og provokeret alle os andre pæne borgere. Lad mig nævne i flæng:

Produktionsvirksomheder, vel omkring et halvt hundrede stykker, der er karakteriseret ved i høj grad at anvende genbrugsmateriale i produktionen. Vi har her et arbejdstempo, der gør det muligt også for socialt svage personer at arbejde dér. Alligevel fremstiller man ofte produkter, der kan konkurrere med tilsvarende produkter ude i det øvrige samfund, og som efterspørges af os andre ude i det øvrige samfund.

Kulturaktiviteterne er nok det, Christiania er blevet mest kendt for uden for sit eget område. Solvognen, malerierne, musikken, julefesterne for omkring 800 enlige mennesker, det åbne fællesskab.

De sociale problemer er klart steget i Christiania, mens Christiania har eksisteret, ligesom de er i den øvrige del af landet. Alligevel har der stadig været tilstrækkelig styrke til, at mange mennesker, som i andre dele af samfundet ville være institutionsanbragte, derude ikke bare kan få lov at være og blive accepteret, men kan komme til at fungere uden at gå rundt og føle sig i et stadigt behandler-klientforhold.

Børnene har friere og bedre forhold at vokse op under end mange af de andre børn, vi møder i storbykvartererne, især i brokvartererne.

Til alt dette har ministeren kun én bemærkning: landets love skal overholdes. Hvad betyder det egentlig? Det vil jeg også godt spørge om som hr. Tørnæs. I hvilken retning har ministeren tænkt sig Christiania-samfundet ændret? Christiania har aldrig været undtaget fra den almindelige danske lovgivning, og det ville være svært, det indrømmer jeg, og problematisk at udarbejde en omfattende særlovgivning for området. Men love i et land er jo ikke kun til for at holdes. Love er til for at regulere forholdene i et gi-

vet samfund, og over al retspleje ligger vel til enhver tid også en skønsomhed.

Denne skønsomhed udøves naturligt i en lang række sammenhænge, når politiet patruljerer i Valby eller Hellerup for at kontrollere løse hunde, cykellygter og hashforbrug. Det er en skønsomhed af denne art med forståelse for områdets særlige karakter, vi ønsker også for Christiania. Hvis det er det, ministeren mener, at reaktionen over for kriminalitet og hashsalg skal være den samme som i den øvrige del af samfundet, så er det efter min mening i orden. For der er vel ingen, heller ikke i denne sal, der for alvor tror på, at hashen kan fjernes fra Hellerup, fra Århus, fra Vesterbro eller fra Christiania. Der er folk, en hel del endda, som bruger hash, og det forhindres ikke ved at fare frem med bål og brand i Christiania.

Sandheden om ordensopretholdelse er jo, at Københavns politis aktivitet i Christiania er urimelig stor med nærmest daglige razziaer, til trods for at Christiania er det eneste klart afgrænsede område i Danmark, der kollektivt har formået at fjerne det, der er samfundets egentlige svøbe, nemlig den hårde narkotika.

Det positive i den nuværende situation er, at christianitterne selv er gået i gang med at få afviklet et hashmarked, der givet også efter min vurdering er alt for stort i forhold til Christianiaområdet. Det skal de selvfølgelig støttes i, og det kan bl. a. gøres ved, at man, samtidig med at man hjælper dem med at få afviklet hashmarkedet, tilbyder dem at støtte en række af de bæredygtige elementer, jeg har nævnt, f. eks. produktionskollektiver som beskæftigelsesforanstaltninger, sociale forsøg – vores tidligere socialminister åbnede muligheder for sociale forsøg; jeg håber, den nuværende socialminister vil følge i hendes fodspor og finde aktiviteter, der er værd at støtte i Christiania – kunststøtte til kulturaktiviteterne, miljøstøtte til renovering af voldanelæggene og meget mere. Jeg er helt klar over, at det bliver begrænset, hvor meget støtte man kan vente fra Københavns kommune, så derfor må det i meget høj grad blive statsopgaver, vi taler om. Men der er vel heller ikke rigtig nogen, der endnu har regnet ud, hvor meget Christiania egentlig i årene har sparet samfundet for til socialforsorg og institut-ionspladser.

[Ebba Strange]

Jeg synes, det er helt i orden, at ministeren foreslår, at christianitterne skal være med til at sætte byningerne i stand derude. Det er bare lidt for lidt at tilbyde. Det er derfor, jeg har nævnt en række andre tilbud, som jeg mener man burde give.

I øvrigt er jeg tilfreds med, at ministeren pointerer, at forandringer i Christiania skal ske i samarbejde med christianitterne. Jeg er tilfreds med, at en lokalplan for området ikke er nødvendig, at staten kan bevare området, men jeg er som sagt lidt usikker på, hvad de retningslinjer egentlig betyder, som ministeren angiver, og vil derfor glæde mig til at få en præcisering af ministeren i anden runde.

(Kort bemærkning).

Agnete Laustsen (KF):

Fru Ebba Strange kom i sit varme forsvar for Christiania med en række bemærkninger, som jeg ikke synes skal stå uimodsagt. Fru Ebba Strange nævnde bl. a., at i Christiania accepteres man i langt videre omfang, end man gør i det øvrige samfund. Er det fru Ebba Strange aldeles ubekendt, at bl. a. grønlændere, som jo nok har nogle af de vanskeligste forhold, isoleres i Christiania til Stjerneskipet, idet man bl. a. i Christiania ikke synes, man vil acceptere den kultur, grønlænderne står for?

Vil fru Ebba Strange også fortælle mig, hvordan hun kan mene, at børnene har bedre forhold i Christiania. Vi kan læse både i politirapporter og i dag i aviser, at 11- og 13-årige optræder som hashægere. Er det de frie forhold og de gode muligheder, fru Ebba Strange mener man har i Christiania?

Endelig en bemærkning: love, siger fru Ebba Strange, er ikke til for at holdes, men for at regulere forholdene. Vil det sige, at når vi for fremtiden vedtager love herinde, skal det være under formen: nå, ja altså, hvis man har lyst til at overholde dem, og hvis man i øvrigt synes, de er rimelige, kan det jo være meget godt, eller måske tænker man, som jeg ved at hr. Wilhelm engang var inde på, at dette her med at straffe for tyveri, egentlig er urimeligt, for det er jo bare indtægtsoverførsler.

(Kort bemærkning).

Anne Grete Holmsgård (VS):

Det, der bringer mig herop, er fru Agnete Laustsens udtalelse om, at grønlænderne isoleres i Christiania. Hvor i alverden har fru Agnete Laustsen de oplysninger fra? Det, der sker, er, at Danmark gennem en helt igennem grotesk politik over for grønlænderne har sparket dem rundt, så mange af dem i dag står i en elendig social situation. Så henvender de sig til det etablerede sociale system, herunder Kofoeds Skole. På Kofoeds Skole kan man ikke magte problemerne, og derfor sparker man grønlænderne ud. Man nægter dem adgang til Kofoeds Skole, og derfor har de grønlændere, der bliver nægtet adgang til det officielle grønlænderhus, ikke andre steder at gå hen end til Christiania, og Christiania er det eneste sted, der hidtil har været villig til at tage imod dem og forsøge at opbygge et grønlænderhus. Men hvor er den støtte fra det etablerede samfund henne, som der virkelig er hårdt brug for her? Den eksisterer ikke, og står det til fru Agnete Laustsen, kommer den heller ikke, for så bliver bulen ryddet.

(Kort bemærkning).

Camre (S):

Jeg vil gerne spørge fru Agnete Laustsen, hvorfra hun ved, at grønlænderne isoleres. Det kunne jo også være, at grønlændere isolerer sig i forhold til det øvrige samfund.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Når så mange grønlændere søger til Christiania, er det vel, fordi de dér oplever en større accept, end de gør i den øvrige del af samfundet. At de vælger at bo sammen, kan jo have meget at gøre med, at de ønsker at udvikle deres kultur dér.

Jeg bryder mig heller ikke om, at børn er hashægere, og jeg udtalte også, at jeg synes, man skulle få ryddet ud i det hashmarked, men når man ser på de udenomsforhold, børnene har i en bilfri del af byen med grønne områder, og når man ser på de voksnes forhold til børnene, tror jeg, mange af børnene i storbyernes brokvarterer ville misunde dem.

[Ebba Strange]

Jeg sagde, at love ikke er til for at holdes. Det kan godt have været en provokerende bemærkning, så jeg vil gerne uddybe den lidt. Vi vedtager love i dette folketing, og de love, vi vedtager, skal holdes, men jeg mener ikke, vi vedtager dem for at få dem holdt, vi vedtager dem, fordi vi har brug for nogle reguleringsmekanismer, og det har et hvilket som helst samfund.

Disse reguleringsmekanismer skal bruges efter en retsplejelov, som vi også vedtager i dette hus. Den ændrer vi med jævne mellemrum. Men vi ved da godt, at der er folk, der kører uden cykellygter, at der er folk, der gør ting og sager, som egentlig er en overtrædelse af loven, og at politiet ikke altid skrider lige hårdt ind hver gang, men kommer med henstillinger, advarsler og bemærkninger. Det synes jeg er i orden, og det er det, jeg mener med, at vi ikke vedtager lovene for at få dem holdt, men fordi vi har brug for nogle reguleringsmekanismer. Det er det, jeg mener med, at skønsomheden altid må spille en rolle i ethvert samfunds retspleje, hvis ikke man bliver så rigoristisk, at man siger, lovene simpelt hen er til for at holdes, men så var vi jo heller aldrig parat til at ændre dem.

(Kort bemærkning).

Agnete Laustsen (KF):

Først til fru Anne Grete Holmsgård, som siger, at grønlænderne bliver nægtet adgang til Kofoeds Skole. Jeg har lige haft lejlighed til at tale med et medlem af repræsentantskabet for Kofoeds Skole, der siger, at det intet har på sig. De grønlændere, der henvender sig til Kofoeds Skole og ønsker at være på Kofoeds Skole, får naturligvis nøjagtig den samme adgang som andre. Så er der det at sige til det, at mange grønlændere måske ikke ønsker at være dér og derfor søger til Christiania, hvor de ifølge flere udtalelser, som grønlænderne selv er kommet med, føler sig lige så isolerede, fordi de dér sammen med deres landsmænd opholder sig på det, der hedder Stjerneskipet, og hvor de i masser af henseender overhovedet ikke optages og integreres sammen med de andre christianitter. Dette bygger simpelt hen på udtalelser fra grønlænderne selv.

(Kort bemærkning).

Anne Grete Holmsgård (VS):

Jeg tror, det ville være gavnligt, hvis fru Agnete Laustsen ville forsøge at indhente nogle oplysninger fra flere forskellige sider, f. eks. fra nogle flere af medarbejderne på Kofoeds Skole. Det er sikkert rigtigt, at ledelsen på Kofoeds Skole ikke er begejstret for at give en række af grønlænderne karantæne, men ikke desto mindre får de altså karantæne, og det kan vel ikke være fru Agnete Laustsen ubekendt, at der eksisterer et karantænesystem på Kofoeds Skole. Måske var det også en god idé at tale med lidt flere grønlændere på Christiania om, hvorfor de har fået karantæne. De har fået karantæne, fordi de er så langt nede, at de er blevet voldelige; derfor kan Kofoeds Skole ikke magte problemerne.

Det, Kofoeds Skole burde gøre, var selvfølgelig at bede om yderligere assistance, så man kunne løse disse problemer fremfor at sparke problemerne videre til Christiania. Nu har man sparket problemerne videre til Christiania. Det, der så må gøres, er at give både grønlænderne og christianitterne en håndsrækning til at få et grønlænderhus op at stå i Stjerneskipet.

Knud Lind (KF):

Miljøministerens redegørelse er den tyndeste kop te, der længe er serveret i folketinget i form af en ministerredegørelse.

Ministerens redegørelse bygger på en skitse på 89 sider, en skitse, regeringen besluttede at få lavet i september 1980, og som nu ser dagens lys i folketinget. Rapporten eller skitsen bærer præg af at være bestilt arbejde. Ministerens godt 5 sider redegørelse lever på ingen måde op til de forventninger, der er stillet både af tilhængere og modstandere af Christiania. Redegørelsen minder om en træt gammel mands opgivende gestus over for den ligtorn, som gnaver og ødelægger middagssøvn.

Christiania har nu eksisteret i 10 år som et socialt eksperiment, et socialt eksperiment, som i den grad er mislykkedes. Fra at være et socialt eksperiment skal byen nu til at være en lovlige forsøgsby.

Skal man imidlertid fortolke ministerens redegørelse rigtigt, er ministeren slet ikke enig med Møller & Grønborg i nogen af de fire beslutningsmuligheder, som firmaet har

[Knud Lind]

skitseret på side 39. Det var de 500.000 kr.! Regeringen anser det nemlig for tvivlsomt, om den form, som firmaet foreslår, i det hele taget er mulig at gennemføre, og om det i øvrigt vil være rigtigt at søge at gennemføre den.

Efter Nordisk Råd er regeringen nået så langt, at den ikke mener, der skal etableres en speciallovgivning for Christiania alene. Ministeren siger, at myndighederne derfor vil reagere over for kriminalitet og kontrollere Christianiaområdet på samme måde som andre steder i landet. Dette gælder selvfølgelig også handelen med hash.

Om den ønskede kontrol, som ministeren her angiver, oplyser chefen for uropatruljen, hr. Ove Nielsen, til Danmarks Radio, at uropatruljen mangler den dækning, der er nødvendig for, at den kan arbejde i Christiania. Uropatruljens folk kan højst opholde sig i Christiania i 20 minutter ad gangen, før der opstår en optrappet situation.

Ministeren oplyser, at kontrollen med området selvfølgelig også gælder handelen med hash. Miljøministerens redegørelse står imidlertid i et misforhold til justitsminister Ole Espersens forhandlinger med christianitter om, at hashsalget bør bringes ned på et rimeligt niveau.

Jeg kunne i den forbindelse tænke mig at spørge justitsministeren, hvad justitsministeren forstår ved »et rimeligt niveau« for så vidt angår hashhandel.

Onsdag den 2. december 1981 oplyste justitsministeren til B.T.:

»Derimod er det konkret, at der i det sidste år har været et helt uacceptabelt højt salg af hash i Christiania.«

Den tolerance, den frihed og den overbærenhed med ulovlighederne, som justitsministeren lægger for dagen vedrørende f. eks. overtrædelse af narkotikarlovgivning, og som var fristadens grundlag, har også været årsagen til de fleste af dens problemer, siger man i Møller & Grønbergs rapport.

Justitsministerens overbærenhed over for hashhandel står også i grel modsætning til det, som Møller & Grønberg udtaler på side 31, hvor man siger:

»Hashhandelen er ved at få katastrofale følger for det Christiania, der er indstillet på et tilbyde åbenhed, forståelse og hjælp. Markedet svækker troværdigheden. De fysiske omgivelser nedslides. Boligkvartererne belastes

af at have markedet tæt på sig. De alternative virksomhedsforsøg belastes af den nærliggende fristelse for en let profit.«

Møller & Grønberg taler også om, at Christiania er sæde for en hel del hæleraktivitet. Værtshusene kan fungere som kontaktsteder for udveksling af varme ting. Værtshusene kan jo også selv omsætte cigaretter og spiritus uden al for stor risiko.

Firmaet erkender imidlertid også, at der er en tredje faktor i samsillet på Christiania. Der er en gruppe, som især er der for at bruge friheden til at vinde magt og profit. Den skyder kynisk de svage foran sig, når kravet om ansvarlighed melder sig. Den bruger åbningerne som brecher, som kan udnyttes til at tjene den snævre profitinteresse. Den dybeste interesse består i at holde de forsumpede nede i stofforbrug, alkohol og hash; derfor må firmaet også konkludere, at et af de største problemer i dag består i, at de kyniske udbyttere af Christianias frihed besidder de økonomiske midler.

Når man læser ministerens redegørelse, opdager man, at ministeren springer let hen over kriminalitet, hashhandel, narkotikahandel, overfald på politifolk osv. på sølle 2½ linje. Myndighederne vil derfor reagere over for kriminalitet, siger man, men ikke et ord om, på hvilken måde man vil forsøge at gennemføre lovlige tilstande i lovløshedens by. Ikke et ord om, hvordan man vil kontrollere Christianiaområdet, et område, hvor politiet skal have en deling med for i det hele taget at foretage en ganske almindelig ransagning.

Ministeren mener også, at der bør ske en lovliggørelse af bygninger og installationer, at miljø- og sundhedsbestemmelser må overholdes, og at spørgsmålet om betaling af husleje må finde sin løsning. Ikke et ord om, hvad denne lovliggørelse af bygninger og installationer vil koste det øvrige samfund.

De fredede huse vil, set fra et museums-synspunkt i dag, af og til ligne resultatet af et bombenedslag, skriver Møller & Grønberg. Og husene bærer præg af beboernes ønske om at få vinduer og skorstene, dér, hvor det passer dem bedst. I skitsen om Christiania hedder det, at store og afgørende vedligeholdelsesopgaver trænger sig på og ikke vil kunne løses uden midler af et væsentligt omfang.

I ministerens redegørelse kan man imidlertid ikke læse ét ord om, hvad det vil koste, eller hvornår det skal ske. Man er dog nået

[Knud Lind]

så langt, at man siger, der snarest bør udarbejdes en fortegnelse over de mest medtagne og farlige bygninger med henblik på fjernelse.

At det ikke er noget, der sker hverken i dag eller i morgen, kan man læse ud af, at ministeren ønsker, at gennemførelsen af de ændringer og andre, der senere kan komme på tale, bør ske efter kontakt med repræsentanter for beboerne og i samarbejde med dem.

Ifølge rapporten skønner man, at der er ca. 600 mænd og 200 kvinder fastboende på Christiania. Hvem er det så, regeringens repræsentanter skal have kontakt med?

Ifølge Møller & Grønberg er Christianias politiske struktur inspireret af anarkisme. Der er ingen faste lovgivende organer, der er ingen faste, valgte repræsentanter, ingen faste magtorganer. Fællesmødet er Christianias øverste myndighed. Det er plenum, der kun indkaldes efter behov. At mødeforløbet ofte er temmelig kaotisk, siger næsten sig selv, når man tager beboersammensætningen og dens forskelligartede politiske grundholdninger i betragtning.

Under »forholdet til myndighederne« konkluderer man da også:

»Uklarheden i ansvarsfordelingen føles i dag som en væsentlig belastning i forhold til myndighederne. Det er vanskeligt at træffe bindende aftaler, når der ikke findes ansvarlige repræsentanter. Den stadig skiftende sammensætning af Christianias forhandlingsgruppe får ofte myndigheder, der ellers er velvilligt indstillet, til at finde debatterne nyteløse.«

Det er dem, ministeren vil til at forhandle med. Ministerens redegørelse kunne have været skrevet meget kortere. Den kunne have lydt således: da jeg ikke kan gå ind for, at Christiania rømmes, samtidig med at jeg er utilpas ved de lovløse tilstande, der hersker i det område, der kaldes fristaden Christiania, går jeg ud fra, at der vil fremkomme tanker, som kan indgå i de videre overvejelser.

Det er ikke en redegørelse, det er et kapitulationsdokument over for et socialt eksperiment, som er mislykkedes, og som har skiftet navn til forsøgsby. Under mottoet »det jævner sig hen ad vejen« har vi fået en redegørelse, som hverken tilhængere eller modstandere af Christiania kan være tjent med. De onde lo, og de gode græd. Efter denne rede-

gørelse er der ikke et øje tørt hos nogen af parterne.

Birgith Mogensen (CD):

For nogle måneder siden modtog miljøministeren Møller & Grønberg-skitsen. Ministeren udtrykte stor glæde over dens indhold. Midt i sidste uge vendte ministerens begejstring på en flad tallerken. Ministeren udtalte, at regeringen anser det for tvivlsomt, om den form, som arkitektfirmaet foreslår, er mulig at gennemføre. Lørdag morgen skrev aviserne: »Erik Holst siger, at Christiania skal leve, men det skal ikke leve med det ry på sig, at det er et hashmarked, eller at alle ulovligheder kan begås dér. Den gældende lovgivning skal indføres på Christiania.«

CD er enig med ministeren i, at den lovgivning, som praktiseres i Danmark, naturligvis skal praktiseres i fristaden Christiania. Sker det, er hele problemet løst; så enkelt er det. Det betyder nemlig, at justitsministeren med god samvittighed kan udstyre politiet med de beføjelser, som vil kunne stoppe Nordens største hashmarked og oprulle andre former for kriminalitet i Christiania. Når den aktion om nogle måneder er gennemført, vil ministatens Christianias nationalindkomst være fjernet. Det nuværende eksistensgrundlag er jo baseret på kriminalitet og illoyal og sort hashomsætning på ca. 1 mill. kr. pr. dag.

Jeg ved godt, at vores justitsminister hører til Christianias venner, men et venskab indeholder først og fremmest, at man kan stole på gensidige aftaler. Jeg tænker på den diskutabile hashaftale, som hr. Ole Espersen og christianitterne har indgået. Christianitterne har ikke overholdt deres del af aftalen, og dette må i et demokratisk retssamfund indebære, at justitsministeren ikke længere kan holde hånden over sine såkaldte venner.

Derfor må CD kræve, at den kolossale, næsten legale hashhandel og andre former for kriminalitet behandles som i alle andre dele af landet. De skyldige må anholdes og straffes. Den danske retsbevidsthed er simpelt hen i fare, når en hashesælger fra f. eks. Ålborg straffes, mens en hashhandler i Christiania går fri, fordi politiet indirekte har fået besked på at tage mørke solbriller på i Christiania.

Hvis lovene nu gøres lige for alle borgere i dette land, vil Christiania reducere sit ind-

[Birgith Mogensen]

byggertal stærkt inden for et års tid. De mennesker, som til sin tid endnu befinder sig på arealet, vil højst sandsynligt kunne integreres i Møller & Grønborg-planens model 4. Derfor tilslutter CD sig denne skitsemodel, dog med modifikationer.

Grønborg & Møllers skitse til en såkaldt Christianiaforsøgsby vidner om et dybt engagement fra konsulentfirmaets side. Ved første gennemlæsning må jeg sige at firmaets visioner mindede mig om abstrakt kunst, hvor det ofte kan være vanskeligt at få fat i virkeligheden, men ved senere nærlæsning måtte jeg erkende, at model 4 indeholder mange gode ideer, som efter afpudsning vil kunne danne en acceptabel løsning på arealets fremtidige anvendelse. Rapporten taler om, at nogle nuværende bæredygtige Christianiaelementer bør bevares.

På dette område er det min opfattelse at Grønborg & Møller tænker på et større antal, end realistisk er. Jeg tror, vi kan konstatere, at værtshuse og flere enkeltmandsvirksomheder ikke er bæredygtige i en såkaldt forsøgsby, hvis landets love skal overholdes. Kun et fåtal vil kunne overleve, når de skal betale moms, skat, husleje m.v. Men selvfølgelig skal disse virksomheder på lige fod med eventuelle andre tilflyttere fortsætte deres aktiviteter, hvis de kan tilpasse sig en normalisering.

Miljøministeren foreslår, at en del af arealet planeres til idræt og andre rekreative formål, som vil kunne benyttes af den udenfor boende befolkning. Ældre- og ungdomsboliger vil også være formålstjenlige. I øvrigt foreslår ministeren henholdsvis reparation eller nedrivning af visse bygninger på området. Disse naturlige og gode ideer finder tilslutning fra CD.

Afslutningsvis vil jeg sige, at CD siden sin fødsel har krævet Christiania jævnet med jorden, men som alternativ må vi indrømme at en fornuftig revision af Grønborg & Møllers model 4-oplæg tiltaler os. At det skal hedde en forsøgsby, tiltaler os ikke. Vi ønsker en stationær planlægning, som vil gavne mange borgere, og hvori de få sunde Christianiainitiativer kan integreres.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Nu fik vi jo så fra fru Birgith Mogensen sætningen om, at Christiania er Nordens største hashmarked, og da jeg kan se, justitsministeren er til stede, vil jeg bede justitsministeren om, når han finder lejligheden passende, at gå herop på talerstolen og gentage, hvad han har udtalt i den offentlige debat med henvisning til politiets tal for, hvor meget hash der bliver konfiskeret og solgt efter politiets oplysninger – og det er jo de eneste, vi har at rette os efter – i Christiania i forhold til andre dele af Danmark og Norden.

I øvrigt tror jeg ikke, fru Birgith Mogensen får medhold hos ret mange christianitter, når hun siger til dem, at politiet har mørke solbriller på, når de går i Christiania. Jeg tror, politiet har særdeles stærke briller på, når de færdes i Christiania på deres daglige razziaer, så det må vist stå for fru Birgith Mogensens egen regning.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

I forlængelse af det spørgsmål, fru Ebba Strange stillede, vil jeg bede ministeren om også at redegøre for de vanskeligheder, politiet har haft ude på Christiania for så vidt angår den opklaring, man har ønsket derude. Når man bedømmer selve spørgsmålet om hashhandel på Christiania, må man i øvrigt også bedømme, hvor stor politiets opklaringsprocent er.

Dræbye (RV):

Ved at lytte til den hidtidige debat har jeg fået lyst til at indlede med en personlig bemærkning.

Folketingets drøftelser og folketingets beslutninger drejer sig som regel om mennesker, men det er meget ofte svært at lytte sig til det, når man følger debatterne i tinget. I dag behandler vi en 900–1.000 menneskers forhold, en gruppe mennesker, som har store sociale problemer, og som i deres aktivitet har haft noget at byde det øvrige samfund på.

Jeg synes, det er forstemmende, at der har været så lidt varme, så lidt sympati, så lidt forståelse, ja, man kunne næsten sige så lidt kærlighed til andre mennesker i de mange kritiske bemærkninger, der er faldet indtil nu.

[Dræbje]

Jeg synes, det havde været rart, om man havde kunnet klare at være uenige om forholdene på Christiania uden at blive kold og næsten hadsk i sin måde at omtale forholdene på, men jeg har måttet konstatere, at det tilsyneladende ikke har været muligt.

En af de allervæsentligste kendsgerninger vedrørende Christiania er, at byen eller miljøet nu har eksisteret i mere end ti år. Det radikale venstre har ikke, så lidt som folketinget i øvrigt, sagt ja til eller godkendt den fremgangsmåde, hvorpå beboerne tog sagen i egen hånd i 1971, og vi vil gøre opmærksom på, at rømning af store bygninger og områder ikke bør ske uplanlagt og uden konkret beslutning om fremtidig anvendelse. Det er nødvendigt ikke mindst at pege på det over for store bykommuner.

Men dette hændelsesforløb ligger ti år tilbage. Christiania rummer 900 beboere med en skæv befolkningssammensætning, i hovedsagen 20-30-årige, flest mænd, mange enlige, mange udlændinge og mange grønlandere, som det jo også er fremgået. Men hertil kommer, at mange af aktiviteterne giver anledning til lejlighedsvis stort besøg i Christiania, og på mange måder er det et både betydningsfuldt og heller ikke noget helt lille bysamfund de få beboere til trods.

Andre forudsætninger, som får betydning for den løsning, der gerne skulle skabes for Christiania, er, at der er betydelige sociale problemer forbundet med brugen af hash og alkohol, og at den hidtidige indsats i forhold til disse sociale problemer har været utilstrækkelig og stærkt påvirket af en udtalt modsætning i forhold til politiets indsats. Fysisk er en række af de eksisterende bygninger på Christiania på nedrivningsgrænsen. Men Christiania er jo ikke kun vanskeligheder og sociale problemer, Christiania er også et spændende kulturelt miljø, et forsøg på at løse sociale problemer på en anden måde end den slagne, som vi normalt anvender i samfundet. Det er virksomheder, som, selv om de jo ikke kan byde arbejdspladser til alle i Christiania, så dog er velfungerende og noget at bygge videre på.

Jeg skal understrege, at vi mener, der er behov for støtte til de menneskeligt værdifulde træk i Christiania. I den rapport, som Møller & Grønberg har udarbejdet, og som ministerens redegørelse bygger på, er skitseret fire mulige løsninger for Christianias

fremtid. To af disse kan efter vores opfattelse umiddelbart afvises.

En hurtig rømning af Christiania er uacceptabel af flere grunde. Den indeholder ikke nogen løsning af de betydelige sociale problemer, som eksisterer. Den må snarere betegnes om et forsøg på at flytte dem et andet sted hen uden reelt at gøre noget ved dem.

For det andet vil den indebære en betydelig risiko for en konfrontation i et omfang, som vi vel næppe tidligere har set. Vi mener, at også de politisk ansvarlige myndigheder har et ansvar for at undgå konfrontationer i samfundet.

For det tredje vil vi slå nogle værdifulde aktiviteter i stykker, herunder også muligheder for andre måder at arbejde med sociale problemer på.

Mulighed nr. 2 i Møller & Grønbergs redegørelse er, at Christiania fortsætter som et vildtvoksende, ureguleret område. Det er også uacceptabelt. Der er sociale problemer, som virkelig indeholder et behov for støtte fra samfundet, og som vi ikke bare kan vende ryggen til. Vi kan heller ikke godkende, at vi uden normal beslutning og uden, at der tages konkret stilling til det, fastlægger andre lovmæssige forhold for Christiania end andre steder; det kan retsbevidstheden ganske enkelt ikke bære. Endelig vil det være udtryk for en ligeglathed, som Christiania ikke fortjener, hverken de dele, der har noget at byde på, eller de dele, som har brug for vores støtte.

Forkastelsen af disse to alternativer lægger op til, at der skal tages stilling til Christiania her i folketinget, og i den forbindelse er miljøministerens redegørelse en skuffelse. På nogle områder i Christiania er der behov for en normalisering. Hashmarkedet må, som jeg også senere skal komme ind på, afvikles; den almindelige retsbevidsthed kan ganske enkelt heller ikke bære dets eksistens. Men også hvad angår værtshusdriften og virksomhedernes forhold, er der behov for en tilpasning til de nuværende samfundsforhold.

Men normalisering kan ikke være vores eneste svar på Christianias problemer. Det er ikke meget svar alene at sige til Christiania: I skal blive som os andre, langsomt, men alligevel; det er vores bud. Det er muligt, at ikke alle dele af Møller & Grønbergs forslag om Christiania som en forsøgsby kan komme

[Dræbte]

til at fungere i praksis, men alligevel burde folketinget anvende tankegangen i dette forslag som udgangspunkt for en løsning, nemlig den tankegang, at der på den ene side er behov for, at vi stiller nogle krav til Christiania, og at der på den anden side er behov for støtte til Christiania. Jeg vil føje til, at både krav og støtte nærmere bør fastlægges i et samarbejde med Christianias beboere. Kravene er bl.a. – og det er der jo også nærmere redegjort for i rapporten – at hashmarkedet bringes til ophør, at virksomheder, herunder værksteder, enten individuelle eller fælles, indgår i moms- og bevillingsregler. Støtten skal bl.a. omfatte en støtte til fortsat organisering af aktiviteter til løsning af sociale problemer.

Ser man nøgternt på de svar, ministeren giver om forudsætningerne for at få sådan en løsning opfyldt, stiller det betydelige krav til de offentlige myndigheder om samarbejde, om støtte. Vi mener, at man skal arbejde videre på det grundlag, at et sådant samarbejde og en sådan støtte skal etableres. Vi mener ikke, at dette viderearbejde skal ske uden krav. Vi mener, at man i højere grad, end det er tilfældet i ministerens redegørelse, bør tage kombinationen krav og støtte op i det videre grundlag for folketingets og ministerens beslutninger.

Anne Grete Holmsgård (VS):

Miljøministerens redegørelse må nærmest betegnes som en våd klud i ansigtet på christianitterne og på dem, der stadig har mandsmod og hjerte til at mene, at Christiania skal bestå som et område, der virkelig har meget at byde på over for omverdenen. Redegørelsen når nemlig aldrig længere end til at skitsere, hvad regeringen kræver af Christiania, mens det, Christiania skal have igen, reduceres til et spørgsmål om, at regeringen ikke ønsker fristaden rømmet med alt, hvad dertil hører af konfrontationer.

Når redegørelsen først og fremmest er kommet til at handle om regeringens krav om legalisering af de kriminelle forhold, om nogle bygninger og om nogle boldbaner, tror jeg da heller ikke, at det er et udtømmende udtryk for miljøministerens holdning til Christiania og christianitterne. Langt snarere er det udtryk for, at regeringen og den socialdemokratiske gruppe har valgt at dukke

hovedet i et ubehjælpsomt forsøg på at ride den aktuelle storm af.

Alle erfaringer viser imidlertid, at det ikke er vejen frem. Der er nemlig intet, der tyder på, at de skandinaviske forbudsnarkomaner, der nu har slået sig på Christianias lukning som middel til at skjule deres egen sociale og idémæssige fattigdom, vil høre op med at hetze på baggrund af en valen redegørelse.

Der er heller ikke noget, der tyder på, at de hjemlige foregangsmænd for intolerance og åndelig smalsporethed vil stille sig tilfreds, for hvem tror for alvor på, at en hr. Knud Lind eller en fru Agnete Laustsen vil stille sig tilfreds med et par smålunser legalisering, når det, de virkelig ønsker, er Christianias rydning? Og hvem kan for alvor tro på, at socialdemokraterne i Københavns borgerrepræsentation vil standse her, når det, de i årevis har krævet, er afvikling af Christiania, så man kan skifte en flok utilpassede christianitter ud med en flok pæne lejere, der betaler deres el og gas og ryger deres hash indendørs?

Hvis regeringen virkelig mener alvorligt, at Christiania ikke skal ryddes, kan den lige så godt tage tyren ved hornene og sige, at det så drejer sig om at støtte christianitterne økonomisk og politisk og på Christianias egne betingelser.

Kommer der ikke et positivt tilsagn om støtte, vil redegørelsen, som den ser ud nu, give frit løb for en langsom kvælning af Christiania, for der er grænser for, hvor længe Christiania kan fortsætte med at søsætte nye projekter og samle penge ind til at løse bare nogle af de sociale problemer, det omkringliggende samfund så gavmildt eksporterer til fristaden uden økonomisk støtte fra officiel side, uden politisk accept og med et helt overdimensioneret forbrug af politi på en række helt perifere sager i forhold til, hvad der begås af kriminalitet andre steder i København og andre steder i Danmark.

For der er jo tale om perifere forhold, når det drejer sig om hashen på Christiania. Hvor perifere, vil jeg gerne underbygge med politiets tal, og jeg vil da være glad for, hvis justitsministeren, som han er blevet opfordret til af fru Ebba Strange, også vil komme op og fremlægge tallene senere.

Ifølge disse tal blev der i perioden januar til november 1981 konfiskeret 45,6 kg hash på Christiania, mens der i København blev

[Anne Grete Holmsgård]

konfiskeret 882 kg og i hele landet 1.375 kg. Det svarer til, at under 4 pct. af den mængde hash, der blev konfiskeret i hele landet, blev konfiskeret på Christiania. Dette til trods for, at politiet har haft et helt overdimensioneret forbrug af ressourcer på Christiania med daglige razziaer, et forhold, der i sig selv peger på, at der bliver konfiskeret en større del af den hash, der er i omløb på Christiania, end tilfældet er i resten af landet. Derfor er det også mere realistisk at antage, at hash-handelen på Christiania kun udgør 1-2 pct. af den samlede hashhandel i Danmark.

Men selv om den så udgjorde 4, 5, 6 eller 7 pct., berettiger det på ingen måde til den hysteriske hetzkampagne, der er blevet ført og føres mod Christiania for at være Københavns, ja, hele Nordens hasheldorado, og bl.a. fru Birgith Mogensen har jo været oppe og bekræfte, at det mener hun det er.

Hvis vi hiver det helt ned på jorden og siger, at det skal være argumentet for, at Christiania skal ryddes, svarer det i virkeligheden til, at vi anmoder om at få ryddet læsesalen derinde, fordi 10 pct. af aviserne altid er stjålet.

Helt grotesk bliver det, når Christiania også får skyld for at være narkocenter, for det forholder sig ganske enkelt så banalt, at den eneste junk, politiet trods ihærdige anstrengelser har kunnet opspore i den samme periode, januar til november 1981, var 1,8 gram - gram - heroin, mens der ikke blev beslaglagt andre hårde stoffer. I samme periode blev der til sammenligning konfiskeret 12 kg heroin og 1 kg kokain i resten af landet.

Det var altså helt nede i promillestørrelsen, når det kommer til de hårde stoffer. Jeg synes ærlig talt, det er på tide, at diskussionen kommer ned på jorden, hvor den hører hjemme, og jeg synes, der er al mulig grund til at berømme Christiania for den indsats, de har gjort for at fjerne de hårde stoffer fra Christiania. Denne indsats har Christiania gennemført uden nogen støtte udefra og til trods for direkte benspænd fra politiets side, for kendsgerningerne er jo, at Christiania ikke engang kunne få bevilget de sølle 500.000 kr., de i 1979 søgte om til efterbehandling af junkier i Christians' egne værksteder. Og kendsgerningerne er, at politiet netop i denne periode valgte at intensivere

eftersøgningen og jagten på de små hashpushere.

Det er nu engang sådan, at hvis man ønsker at dæmpe hashmarkedet i Christiania - for at tro, at man kan fjerne det, mener jeg er urealistisk, og jeg mener ikke, det er rimeligt, at Christiania skal være det eneste hashfri område i kongeriget Danmark - er forudsætningen, at man går ind med en støtte til de mange små hashpushere, som har levet af at sælge hash i mange år, for folketingets og samfundets alternativ kan vel ikke være, at de i stedet for kan gå på bistandskontoret.

Alle disse problemer og mange flere er regeringen bekendt. Alligevel står der ikke et ord om dem i redegørelsen, og alligevel står der ikke et ord om de mange gode ting, der foregår på Christiania, om teatret, om genbrugsvirksomhederne, om den ene fabrik og om den anden virksomhed. Og det virker mildest talt noget fladt, at der er blevet udarbejdet en rapport om Christiania, når hele det grundige arbejde overhovedet ikke anvendes til at udstikke retningslinjer for, hvordan man vil støtte Christiania fremover.

Oven i købet går regeringen galt i byen i nogle af de brokker, der er med. Jeg tænker både på hashmarkedet, hvor det hverken er realistisk eller rimeligt, at der skal være mindre hash i Christiania end udenfor, og på bemærkningerne om, at der skal oprettes boldspilfaciliteter for christianshavnerne på Christiania. Ifølge kontaktudvalget mellem Christianshavn og Christiania er der jo ikke et ønske om, at boldspilbanerne netop skal ligge her, og oven i købet ligger der jo glimrende baner lige et stenkast væk på Arsenaløen, baner, der bruges af bl. a. Christianshavns gymnasium, og som kunne åbnes for hele bydelens beboere, hvis bare man ville bygge en lille bro hen over kanalen fra Trekantøen over til Arsenaløen.

Hvad angår de øvrige fritidsaktiviteter og området som rekreativt område, er christiansitterne selv interesseret i, at der oprettes f. eks. et lørdagsmarked. Der er et teater på Christiania, og det er en kendsgerning, at området allerede fungerer som rekreativt område, ikke kun for christianshavnerne, men for københavnernes, og det er jo faktisk Christians' fortjeneste, at dette smukke område overhovedet er blevet åbnet for københavnernes og for christianshavnerne. Hvis der ikke var en lille gruppe unge, der havde be-

[Anne Grete Holmsgård]

sat området for 10 år siden, havde det stadig væk ligget inde bag plankeværkerne fuldstændig urørt, og så var der ingen, der kunne have cyklet på det.

I modsætning til, hvad der har været tilfældet i mange af de andre smukke og natur-skønne områder, vi har i det nordkøbenhavn-ske og i det nordsjællandske, har christi-anitterne aldrig være karrige; de har aldrig sat skilte op med »privat, adgang forbudt«. De har været usædvanlig rundhændede med at lade tusindvis af københavnere besøge dem og stikke næsen helt ind i deres hjem. Det synes jeg ærlig talt de skulle have tak for, fremfor at der skulle hetzes imod dem.

Jeg håber inderligt, at regeringen vil give tilsagn om en positiv støtte til Christiania, så den usikkerhed, der har rådet på Christiania i mange år, nu kan komme væk, så christi-anitterne ved, at de fremover kan regne med at få en støtte til de mange projekter, de sætter, til det utrolig værdifulde sociale arbejde, de også udfører. Jeg mener også, det er vigtigt for at gøre op med den smalsporede hetz, som har rejst sig mod Christiania og mod anderledes tænkende. *(Bifald fra tilhør-pladserne).*

Første næstformand (Ninn-Hansen):

Vi plejer ikke at give bifald til dem, der bestiger talerstolen.

(Kort bemærkning).

Agnete Laustsen (KF):

Fru Anne Grete Holmsgård postulerede i sit indlæg, at der skulle være tale om en hysterisk hetzkampagne mod Christiania, og at der jo i realiteten kun var tale om helt perifere sager, hvorefter fru Anne Grete Holmsgård fremhævede nogle tal, som i øvrigt forsvarsministeren den 17. har givet på bl. a. et spørgsmål fra mig om, hvor meget hash der egentlig blev omsat for i Christiania.

Jeg ser også meget gerne, at justitsministeren nu efterhånden giver os ganske klar besked om de tal, for jeg vil gerne oplyse, at det tal, forsvarsministeren kom med, var, at der sidste år skete konfiskation af 45,5 kg hash – det tal, også fru Anne Grete Holmsgård brugte – hvorimod politidirektøren i København – og man må vel gå ud fra, at han ved, hvad han taler om – i sin redegørelse fra 12. oktober 1981, der har været offentlig-

liggjort i bladet Dansk Politi, oplyser, at der på 9 måneder – 9 måneder – i 1981 blev konfiskeret 106 kg. Det er unægtelig et noget andet tal, og derfor ville jeg efterhånden også være glad for, at vi nu kunne få på det rene, hvad der egentlig er tale om.

Jeg kan ikke forestille mig, at det er noget ganske perifert, og at der er tale om hysteri, når det trods alt har bragt hele denne sag frem på nordisk plan. Mon ikke også andre er i stand til at tænke klart?

(Kort bemærkning).

Anne Grete Holmsgård (VS):

Jeg har gennem læsning af Jyllands-Posten bemærket, at fru Agnete Laustsen ikke kan læse, hvad der står i Dansk Politi, for der står nemlig i det nummer, fru Agnete Laustsen omtaler, at der i den nævnte periode, de 9 måneder, er konfiskeret hash på Christiania eller hash bestemt til Christiania på 106 kg, og »hash bestemt til Christiania« er noget ganske andet end »hash konfiskeret på Christiania«. For hvad er lettere i denne by end at sige: ja men jeg er på vej til Christiania med hashen, for så føler man sig dækket ind? Det er det, der sker, og derfor er tallet på 106 kg ikke dækkende, hvorimod det andet tal, der også er oplyst af politiet, på de 45,6 kg, er dækkende for, hvad der er blevet beslagnet inden for fristadens område.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Fru Agnete Laustsen mener ikke, at problemet kan være perifert, når det er rejst på nordisk plan. Det er vel i sig selv ikke noget argument for, at det ikke kan være perifert. Der kan jo være mange kredse, som kan være interesseret i at puste en sådan sag op på nordisk plan, og jeg ved bl. a., at en organisation, der kalder sig Europæisk Arbejderparti, har været meget interesseret i at få denne her sag blæst op, og det kunne være interessant, hvis nogen engang kunne grave i, hvad det egentlig er for en organisation, hvor den har sine kontakter og sine rødder.

Der er efter min vurdering en anden grund til, at det er blevet rejst på nordisk plan, og det er, at man i vore nordiske nabolande har meget store problemer med den forbudspolitik, man fører. Man har alkohol-

[Ebba Strange]

problemer, man har narkoproblemer, og man har sociale problemer ligesom i Danmark, men med en anden lovgivningsmæssig baggrund, end vi har i Danmark. Derfor kan det godt være fristende for visse grupper i disse lande at få skylden puttet over på danskerne og Christiania i stedet for at undersøge hos sig selv, hvad det egentlig er i ens egne forhold, der er grunden til, at man har de store vanskeligheder at slås med.

(Kort bemærkning).

Agnete Laustsen (KF):

Jeg skal gå let hen over fru Anne Grete Holmsgårds bemærkninger, som jeg betragter som det rene ordkløveri, og henvise til, at chefen for uropatroljen i Berlingske Tidende den 7. marts 1982 ganske klart bekræfter de tal; han siger endda, at det drejer sig om mere, idet han siger:

»Vi har ikke i København noget andet hashmarked end Christiania. Uropatroljen anslår, at der sælges mellem 10 og 15 kg hash om dagen i Christiania.«

Yderligere siger uropatroljens chef:

»Det er urealistisk at benytte vore beslaglæggelsestal som udgangspunkt for den handel, der foregår i Christiania.«

Inge Krogh (KrF):

I dag for otte år og to måneder siden stod jeg på denne talerstol og spurgte daværende forsvarsminister Erling Brøndum, om han ville drage omsorg for, at antallet af beboere i Christiania ikke steg yderligere, og at forældre med børneværnets hjælp kunne få deres børn hjem fra Christiania. Jeg fik det svar, at forsvarsministeren ville lade nogle af de dårligste bygninger nedrive for at begrænse antallet, men at børnenes forhold hørte under socialministeren, der hørte efter. Men i hvert fald til dato er der jo ikke sket noget virkeligt.

Efter den tid har der i folketinget været fire forespørgselsdebatter, to redegørelsesdebatter og to forslag til folketingsbeslutning om forholdene på Christiania. Det var i 1971, at der foregik den besættelse af Bådsmannsstrædes kaserne, der er en forløber for de husbesættelser, der nu er så sørgeligt aktuelle i København og også andre steder. Ved aftalen i 1973 mellem den socialdemokratiske regering og talsmænd for beboerne i Christi-

ania begyndte det, der af socialdemokraterne hårdnakket er blevet kaldt et socialt eksperiment, sidst af hr. Camre i dag. Det er det blevet kaldt, til trods for at der ikke har været oplysninger om beboerne, hvorfra de er kommet, hvorfor de kom, og hvad der er blevet af dem, om de er døde, om de fandt sig til rette i samfundet, om de er blevet der, om hvilke forhold de i det hele taget er kommet under.

Jeg har mødt mennesker, der har boet i Christiania, som har fortalt mig, hvor svært det er at frigøre sig fra den levemåde, der er blevet den herskende dér. Det var, som om de ikke kunne vænne sig til at leve i det almindelige samfund, selv om de havde et svært ønske om det.

Da aftalen fra 1973 om at kunne blive boende i Christiania til april 1976 var ved at udløbe, viste det sig, at regeringen ikke havde foretaget sig noget for at forberede rømningen, og beboerne nægtede at flytte og havde organiseret modstand. Man talte om en regnbuehær og talte om at ville lave trafikkaos i København, hvis Christiania skulle rømmes. Forsvarsminister Orla Møller ville gerne have Christiania rømmet og lod foretage udsættelsesforretninger med foged, men man forlangte dom, og der blev fældet dom såvel ved landsret som ved højesteret, hvor det klart blev sagt, at Christiania skulle rømmes af beboerne.

Som bekendt blev dommen forhandlet i folketinget, og det endte med, at det blev vedtaget, at beboerne kunne forblive der, til der forelå en plan for benyttelsen af arealet. Der havde været én plan – den havde vi hørt om – men der var åbenbart uenighed om den, så der skete ikke noget. Jeg talte med nogle christianitter kort efter, og de undrede sig dybt over, at de havde fået lov til at blive boende; de havde regnet med, at de skulle rømme Christiania.

Resultatet er så, at miljøministeren har bedt et arkitektfirma komme med et forslag. Dette firma har aflagt en rapport, som giver svar på mange af de ting, folketinget flere gange har forsøgt at få oplysning om hos vekslende regeringer, bl. a. om narkokriminalitet og anden kriminalitet derude. Man har hver gang fået det svar, at kriminaliteten i Christiania sandsynligvis ikke var større end andre steder; man har aldrig villet gå ind i det.

[Inge Krøgh]

Men nu har man fået en udmærket beskrivelse af, hvad der sker. Bl. a. er det oplyst, at der sælges for ca. 1 mill. kr. hash om dagen, og at de beboere, der vil supplere deres bistansthjælp, kan tjene op til 1 mill. kr. om året. Jeg citerer:

»Det er igennem denne undersøgelse oplyst, at mange af de beværtninger, som findes derude, ikke har bevilling til at sælge alkohol, selv om det modsatte er blevet oplyst til folketinget.«

At beværterloven bliver overskredet, kan man overbevise sig om ved at aflægge besøg derude. Der sælges meget alkohol til unge under 18 år, og der er 14-årige børn, der serverer alkohol, til trods for at det er forbudt i beværterloven. Og det er af arkitektfirmaet oplyst, at meget af den alkohol, der sælges i beværtningerne, er stjålet.

Det fremgår endvidere af beretningen, at de svage grupper, der er derude, ikke bliver hjulpet af de stærke grupper, noget, som man i øvrigt har kunnet overbevise sig om ved at gå derude. Jeg spurgte engang Per Løvetand, da vi var på besøg i børnehuset, om man så hjalp disse børn og andre unge, der var ude på Christiania, men fik svaret: det gør vi, hvis de spørger om det. Og det lod til at være meget sjældent, at nogen spurgte om hjælp, for ikke at sige aldrig.

Der bliver talt meget om de positive aktiviteter, der er i de værksteder, der er derude. Det er dog særdeles vanskeligt at komme på et tidspunkt, da de er i funktion. Politiet har til mig oplyst om cykelværkstedet, som er blevet så berømt, at en meget stor del af de cykler, der laves dér, er stjalne cykler, som laves om.

Den beskrivelse, arkitektfirmaet giver af forholdene i Christiania, er udmærket, men jeg er enig med miljøministeren i, at de forslag, der kommer til løsning af problemet, ikke er gennemførlige eller ønskværdige.

Kristeligt folkeparti er selvfølgelig enig med miljøministeren i, at de love, der er gældende for det danske samfund, også skal gælde i Christiania, og at man må søge disse love overholdt. Det vil sige, at salg af hashen må afskaffes. Man må skride ind over for det såvel som over for det hæleri, der sker, og tager man disse ting væk, forsvinder en del af grundlaget for Christiania ganske simpelt. Det er måske mere de mennesker, som færdes i Christiania, end de mennesker, der

egentlig bor der, der så forsvinder, men altså selve det, som opfattes som Christiania, vil forsvinde.

De beværtninger, der udskænker alkohol, må selvfølgelig som beværtninger andre steder i landet ledes af personer, der har alkoholbevilling. Der må betales moms og skat på samme måde som alle andre steder. Beværterloven må i det hele taget overholdes, og der må stilles krav til indretningen af lokalerne.

Der er vel i Christiania mennesker, som lever fredeligt uden at deltage i kriminaliteten, og det må være mennesker, som må stå i første række til at kunne få beboelse i de bevaringsværdige boliger, som miljøministeren foreslår skal restaureres. De må selvfølgelig betale husleje, vand, elektricitet osv. på lige fod med alle andre mennesker i Danmark.

Miljøministeren taler om, at Christianiabeboerne kan hjælpe med ved restaureringen af de bevaringsværdige boliger. Det må dog ske på almindelige vilkår selvfølgelig, enten som beskæftigelsesarbejder eller med almindeligt ansatte håndværkere.

Miljøministeren foreslår, at en gruppe følger, at disse ting sker, og man må så spørge sig selv, om disse ting vil ske. Hvilke konfrontationer vil der komme, og hvordan vil ministeren gribe det an? Men der står altså i ministerens redegørelse, at man vil søge loven overholdt, og vi vil fra kristeligt folkepartis side forlange, at arbejdet påbegyndes med det samme – der er givet mange varsler, der er faktisk givet varsler gennem de sidste 10 år – og at der må være skabt normale forhold, dvs. faktisk en nedlæggelse af det, vi opfatter som Christiania. Det må være sket inden 6 måneder.

Poulsgaard (FP):

Det er jo en enorm interesse, der er: preselogen er fuld, radio og fjernsyn, hele molevitten er til stede, men behandler vi lovforslag, der drejer sig om, at vi skal låne 19 mia kr. for, at man kan lege røvere og soldater i Christiania, er der ikke én i pressen, der interesserer sig for det. »Danmark er et lidet land strakt fra nord til sønder, har dog brød til alle mand, købstadfolk som bønder«. Vi har brød til alle mand, gud ske lov da – også fordi udlandet vil låne os lidt skillinger – men der er så sandelig forskel på, hvordan

[Poulsgaard]

man tjener til brødet. Hvis man er arbejdsgiver i Jernet f. eks., skal man kende 4.000 love, bekendtgørelser og cirkulærer. Hvis man overtræder et af disse cirkulærer eller en af disse love eller bekendtgørelser, falder fars hammer, tju bang. Er man revisor, skal man gerne kunne en hel bogreol fuld af skatteforordninger og cirkulærer. Kan man ikke disse cirkulærer og disse forordninger, bliver det ret så svært; så kan man nemt få ørerne i maskinen. Er man en lille købmand, kommer de rendende hvert femte minut og kontrollerer én i alle ender og kanter. Det er næsten umuligt at drive erhvervsvirksomhed i Danmark.

Men hvis man er købmand på Christiania, se, så stiller sagen sig noget anderledes. Så er der ingen moms. Så er der ingen levnedsmiddelkontrol. Der er ikke alt det djævelskab, som vi har i det øvrige land. Det kan man selvfølgelig lykønske christianitterne med, men det er en lille smule beskæmmende for retssystemet i dette samfund, at der er nogle mennesker, der kan sige, de bor i en fristad, og så bare køre deres eget løb. Hvis de var en fristad, dem, der sidder deroppe og kværner deres egne meninger, hvordan ville man så klare undervisning, sygdom, reparationer derude, hvordan ville man klare veje og belysningen derude, alt det, der skal til? Det har man selvfølgelig ikke det mindste bud på, for de sender jo bare regningen til det offentlige. Og VS, som slår sig til ridder her i dag – ja, med den borgmester, VS har, skal jeg love for, han kan få arbejdspladserne nedlagt. Hvis det er det samfund, man ønsker, skal man selvfølgelig fortsætte.

Så til fru Ebba Strange, der talte så varmt om de små børn, der har cykel ude på Christiania. Jeg sad dér og blev helt rørt til tårer over de stakkels børn. Men hvad bliver de børn også budt? De bliver slæbt ned i de mest uhumske værtshuse, der findes i dette land. De bor under forhold, vi ikke ville byde vore hunde. Hvad med hensynet til disse børn? Det hører vi ikke en pind om.

Indrøm da, I, der sidder her i venstre side af salen, at I har taget fejl. Det, som I troede var et socialt eksperiment, er mislykkedes i allerhøjeste grad. De positive folk, der var på Christiania, er jo flygtet for lang tid siden fra den rotterede og kriminalitetsbule, det har udviklet sig til. Det er tilgiveligt at tage fejl, men det er utilgiveligt at fremture i fejltagel-

sen, det er en forbrydelse. Vi har længe nok haft medlidenhed og været meget, meget large over for Christiania, men nu må det holde op. De må ud, og de har fået det at vide så mange gange, ud hellere i dag end i morgen. Så kan de tage til Grønland og starte en fristat deroppe.

Der står nogle øde bygninger deroppe, så kan I prøve, om I kan klare jer oppe på Grønland. Jeg siger velbekomme.

Arne Melchior (CD):

Gennem årene har jeg hørt til de, skal vi sige balancerede og tålmodige i forbindelse med Christiania; det kan man efterlæse i tidligere debatter, som fru Inge Krogh redegjorde for. Men jeg må indrømme, at folketinget og samfundet har været tålmodige længe. Der skal også være lang snor; der skal være råd til tålmodighed, men den skal bare ikke være uendelig.

Det er jo ikke så tit, jeg er vældig enig med hr. Poulsgaard, men jeg synes, han meget rigtig pegede på, at udtrykket fristad er så misvisende, og vi må nok, mange af os, beskæmmede erklære, at vi dér fra starten af røg på en gevaldig happening. For selvfølgelig er Christiania ikke andet – og det er også en hel del – end en bydel og har ikke nogen mulighed for at erklære sig som fristad. Jeg vil gerne opfordre flest muligt til at ophøre med at bruge denne betegnelse, for som hr. Poulsgaard netop har vist ved et par eksempler, kan mennesker, der har boet der eller nu bor der eller vil komme til at bo der, ikke melde sig ud af samfundet og ikke svare for sig og ikke klare sig uden det omgivende samfund. Derfor er fristadsbegrebet mildt sagt noget sludder. Det var det ene, jeg havde på hjerte.

Det andet, jeg har på hjerte, det, der egentlig kalder mig herop, var hr. Dræbyes indlæg. Hr. Dræbye startede meget malerisk med sin skuffelse over, at de, der havde talt før ham, eller i hvert et flertal af dem, ikke havde været hensynsfulde, ikke havde været venlige, ikke havde været kærlige, underforstået, at den, der var venlig og hensynsfuld og kærlig, selvfølgelig var hr. Dræbye. Jeg synes, det er en grov gøren nar af andre mennesker fra hr. Dræbyes side, fordi han ikke har nogen som helst mulighed for at måle og veje motiver hos andre. Mennesker,

[Arne Melchior]

der har en fra hr. Dræbye afvigende opfattelse af, hvordan denne sag kan ordnes, kan udmærket besidde samme kærlighed, venlighed og hensynsfuldhed som den, hr. Dræbye er i stand til at mobilisere. Jeg synes, det er en nedtrækning af debatten at sige: kun jeg er saglig, kun jeg er god, kun jeg er kærlig, alle, der mener noget andet, er ikke frelst som jeg, og derfor frakender jeg deres meninger nogen mulighed, for de er jo ikke venlige og kærlige mennesker. Det er et debatniveau, som vi ikke kan være bekendt hverken i denne sammenhæng eller i andre sammenhænge.

(Kort bemærkning).

Dræbye (RV):

Hr. Arne Melchior udtrykte stor tilfredshed med hr. Poulsgaards indlæg. Det var hr. Poulsgaard, der brugte udtrykket »rotterede« om Christiania. Hr. Arne Melchior tillader sig derefter at klandre mig for den iagttagelse, at der i det ordvalg, der var blevet anvendt af kritikerne i den hidtidige del af debatten, ikke var meget kærlighed, men en hadsk tone.

Jeg har ikke ytret mig om ordførernes egenskaber, men jeg har betragtet deres ordvalg, og hr. Arne Melchior kan i Folketingstidende slå efter og se, at det ordvalg bestemt ikke er kærligt. Jeg forstår på hr. Arne Melchior, at han mener, hr. Poulsgaards ordvalg er kærligt og rart. Det synes jeg nok maner til eftertanke.

(Kort bemærkning).

Tastesen (S):

Dette drejer sig også om kærligheden. Jeg undrer mig over, at hr. Arne Melchior kan stå her på talerstolen og erklære sig enig, som tilfældet er, med hr. Poulsgaard efter det indlæg, hr. Poulsgaard kom med her. Det var så forladt af kærlighed, som noget indlæg kunne være. Det gælder det kollektive udtryk om samtlige beboere i Christiania og også citatet om, at man kunne danne sin egen fristat på Grønland. Han sagde ganske vist ikke indlandsisen, som et tidligere medlem af fremskridtspartiet har gjort, men jeg må sige, at jeg synes en gang imellem, at tavshed er at foretrække fremfor tale, når der ligesom ikke

er harmoni i de synspunkter, man giver udtryk for.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Det er jo op til alle folketingsmedlemmer selv at bestemme, hvornår de ønsker ordet, og hvad de ønsker at bruge det til. Men begge de sidste talere, hr. Dræbye og hr. Tastesen, har beløjet mig. Jeg har ikke godkendt hr. Poulsgaards indlæg. Jeg har ikke rost hr. Poulsgaards indlæg. Jeg har ikke underskrevet hr. Poulsgaards indlæg. Jeg sagde om ét bestemt punkt i hr. Poulsgaards tale, at han havde ret. Nu vil jeg indrømme – og jeg siger det for anden gang fra talerstolen, og jeg kommer nok til at sige det en række gange til – at man hører elendigt nede i salen. Jeg har meget svært f. eks. ved at følge hr. Poulsgaard, skønt jeg gør mig meget umage for det, og derfor forstod jeg ikke hele hr. Poulsgaards indlæg, men jeg ved i hvert fald, hvad jeg selv har sagt, og jeg har ikke underskrevet hr. Poulsgaards udtryk, jeg har ikke rost hans indlæg med ét ord. Jeg har på ét bestemt punkt, nemlig vedrørende betegnelsen »fristaden« sagt, udtrykkeligt sagt, at på det punkt sagde han noget rigtigt, og så er det altså underlødigt at gå op minuttet efter og lægge mig i munden ord, som jeg ikke har brugt, og tillægge mig tanker, som jeg ikke har tænkt. Lad være med det en anden gang!

(Kort bemærkning).

Poulsgaard (FP):

Jeg er faktisk en meget kærlig mand, en meget venlig mand, og det er derfor, jeg mener, at vi skal gøre noget for syge og gamle. Vi kan blive syge, vi kan blive gamle, og at vi har et skolevæsen, et vejvæsen og andre væsener i dette land, er udtryk for medmenneskelighed. Men når man lever, som man gør på Christiania, så går det jo tilbage mod stenalderniveau. Jeg bruger meget gerne udtrykket »rotterede«, og jeg vil gerne gentage det, hvis nogen ikke har forstået mig nu.

Første næstformand (Ninn-Hansen):

»Rotterede« er et uheldigt udtryk, når det anvendes i forbindelse med personer.

Forsvarsministeren (Søgaard):

[Forsvarsministeren]

Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at efter mig vil justitsministeren og derefter miljøministeren tage sig af de særlige områder, som de beskæftiger sig med, men da jeg jo er en slags vicevært i Christiania, har jeg, synes jeg, også en vis forpligtelse til at prøve at vurdere det, der er sagt i forbindelse med debatten her i dag om den forespørgselsdebat, vi havde den 8. februar 1978 om Christiania.

Jeg vil godt sige til fru Agnete Laustsen, at det, hun sagde i forbindelse med det citat, hun fremdrog, ikke er helt korrekt. Fru Agnete Laustsen sagde, at regeringen havde lovet en lovliggørelse af forholdene, og henviste til folketingsdende den 8. februar 1978 sp. 5942 og 5943 vedrørende den omtalte forespørgsel.

Det er rigtigt, som det blev citeret, at forudsætningen for en midlertidig forlængelse af den nuværende benyttelse efter regeringens opfattelse måtte være, at der foretoges en lovliggørelse af forholdene i området. Men så skulle fru Agnete Laustsen have citeret videre, for så kommer man frem til det, som emnet drejede sig om. Det var ikke spørgsmålet om hash, men de rent bygnings-, brand- og sundhedsmæssige foranstaltninger, vi omtalte i den forbindelse.

Det fremgår, hvis fru Agnete Laustsen havde fortsat i spalte 5942, at »som bekendt har Københavns kommune gennem årene gentagne gange stillet krav om, at de bygnings-, brand- og sundhedsmæssige forhold på området bringes i orden, og magistraten har senest den 14. februar 1976 gentaget sit påbud om lovliggørelse omfattende samtlige bygninger på området.«

Så gik jeg videre og sagde, at der måske kunne være tale om en eventuel mulighed for opnåelse af hel eller delvis dispensation fra visse af de krav, og det var i relation til, at vi jo ikke skulle bygge på Christiania for de næste hundrede år på det tidspunkt. Det, det drejede sig om, var simpelt hen at prøve på i størst mulig udstrækning på de områder, jeg her har nævnt, at muliggøre, at de, der nu boede på Christiania, og som fik denne særlige opsigelsesfrist på 6 måneder, indtil en lokalplan forelå, kunne blive boende under rimelige forhold. Det var den situation, det drejede sig om, og det burde fru Agnete Laustsen have taget med, når hun taler om,

at vi havde lovet en lovliggørelse af forholdene.

Det er heller ikke korrekt, at vi lovede en afvikling efter 2-3 år, som fru Agnete Laustsen sagde også i sit første indlæg. Vi sagde: vi må antage, at der vil gå 2-3 år, inden et nybyggeri kan påbegyndes på Christiania.

Jeg vil godt bede fru Agnete om at sige, om det, jeg her har sagt, er korrekt, for ellers vil jeg gerne fortsætte denne diskussion.

Justitsministeren (Ole Espersen):

Det har interesseret nogle at få at vide præcist, hvor meget hash der sælges på Christiania, og det skal jeg gerne give nogle oplysninger om.

I 1981 blev der beslaglagt 46 kg hash på Christiania, og det svarer til ca. 4-5 pct. af beslaglæggelserne i hele Københavns politikreds. Hvis man medregner et bestemt parti hash, som blev beslaglagt tilsyneladende som bestemt for Christiania, så bliver det samlede tal 12 pct. af de københavnske beslaglæggelser eller ca. 9 pct. af de samlede danske beslaglæggelser. Det er oplysninger, jeg har fra politidirektøren, og det er naturligvis de oplysninger, jeg bygger på.

Men det er jo ikke så enkelt, at man uden videre kan slutte ud fra disse tal, at Christiania kun spiller en underordnet rolle i den danske hashomsætning, for problemet er naturligvis, at beslaglæggelsestallene måske ikke præcist afspejler størrelsen af den handel, der finder sted. Men dette forhold gør sig jo gældende både på Christiania og uden for Christiania. Vi har nogle beslaglæggelsestal, men selvfølgelig sælges der mere. Hvor meget mere der sælges på Christiania, og hvor meget mere der sælges udenfor, kan vi imidlertid af gode grunde ikke vide.

Jeg har i pressen set adskillige forsøg på – og jeg tror, det var fru Agnete Laustsen, der refererede hertil – ud fra de beslaglæggelsestal, jeg nævnte, at opstille skøn over størrelsen af det samlede hashsalg i Christiania, men disse beregninger har en høj grad af spekulativ karakter, og derfor er de usikre. Jeg kan sige, at der ikke for justitsministeriet foreligger materiale, som gør det muligt med tilstrækkelig høj grad af sikkerhed at opstille noget skøn over størrelsen af den samlede hashomsætning på Christiania, lige så lidt som det er muligt at skønne over den samle-

[Justitsministeren]

de danske omsætning, og de formodninger og beregninger, som af og til føres frem – jævnlig, må jeg næsten sige – må helt stå for de pågældendes egen regning. Nogen kan have mere erfaring end andre at bygge deres formodninger på, men de må helt stå for de pågældendes egen regning.

Samtidig må jeg sige, at ingen kan bestride, at Christiania spiller en væsentlig rolle som omsætningssted for hash i det københavnske område, men efter hvad vi ved, er der her først og fremmest tale om en detailomsætning, altså et salg af mindre partier, især til eget brug. Jeg kan mere konkret oplyse, at størsteparten af dem, som blev anholdt på Christiania, kun var i besiddelse af små mængder cannabis, nemlig fra 1 til 10 g, og for de flestes vedkommende drejer det sig endda kun om 1, 2 eller 3 g. Det tyder altså på, at der i høj grad er tale om et detailmarked det pågældende sted.

Men enhver form for hashsalg er i strid med regeringens narkotikapolitik, og derfor må dette salg bekæmpes ligesom salget alle andre steder, og ligesom ulovligheder alle andre steder må bekæmpes.

Der gør sig naturligvis også et hensyn gældende til de øvrige nordiske lande, som med rimelighed må kunne kræve, at der ikke er steder i Norden, hvor det er væsentlig lettere end andre steder at erhverve hash og andre narkotiske stoffer. Dette synepunkt var der fuld enighed om på det nordiske ministermøde om narkotikabekæmpelsen den 19. februar i år i Stockholm, og det svarer desuden til, hvad jeg klart gav udtryk for på Nordisk Råds møde her i begyndelsen af denne måned.

Jeg kan mere konkret oplyse, at den politimæssige indsats i den kommende tid især vil blive koncentreret om det åbne hashsalg på gaderne samt om værtshusene, som også spiller en rolle i denne sammenhæng.

Om andre former for narkotika kan jeg sige, at der ikke er politimæssigt holdepunkt for, at der på Christiania sælges andre former for narkotiske stoffer end hash i større omfang. I 1981 blev der således kun beslaglagt ganske få gram herion og opium på Christiania, og det nye farlige stof kokain fandtes ikke.

Jeg vil også gerne, da man nu har efterlyst præcise tal, opgive disse. Det drejer sig om følgende – og det er i perioden 1. december

1980–1. december 1981 –: af heroin blev der beslaglagt 1,8 g, pakipiller 14 stykker – jeg tror, der på et københavnsk hotel i samme periode ved en enkelt razzia blev beslaglagt omkring 14.000 pakipiller – 7,7 g opium, 43 stykker LSD-tabletter og 7 g amfetamin. Det er de andre former for narkotika, der blev beslaglagt, og jeg synes, at når man hører al den kritik, der rejses mod Christiania og christianitterne, er der grund til at fremhæve, at den blokade mod de hårde stoffer, som man etablerede dér, åbenbart i høj grad har haft sin virkning.

Kriminaliteten i øvrigt det pågældende sted har også været nævnt, og det er klart, at der også dér foregår andre former for ulovligheder. Der er f.eks. blevet konfiskeret ulovlige våben, og der er konfiskeret tyvekoster. Der begås voldshandlinger, specielt voldshandlinger over for politiet, og de tog et opsving, et meget beklageligt opsving, i 1981. Men jeg må samtidig slå fast, at der ikke er noget holdepunkt for, at Christiania med rette skulle kunne betragtes som et specielt center for kriminalitet i Norden, således som det har været gjort gældende i dele af dagspressen, også i de øvrige nordiske lande.

Om ordenshåndhævelsen generelt kan jeg sige, at den lovgivning, der gælder her i landet, selvfølgelig også omfatter Christiania, og det er regeringens forventning, at de besindige kræfter på Christiania vil forstå dette. Det er også understreget i miljøministeriets redegørelse, at myndighederne vil skride ind over for kriminalitet i Christiania på samme måde som over for kriminalitet andre steder i landet. Det sker, som jeg sagde, under vanskelige kår, men det er ikke ensbetydende med, at politiet ikke udfører deres pligter på Christiania. Man har næsten af diskussionen her kunnet få indtryk af, at der ikke blev foretaget noget derude fra politiets side.

Jeg kan oplyse, at der i 1981 blev foretaget 900 anholdelser på Christiania, hvoraf de 600 anholdte blev sigtet for overtrædelse af loven om euforiserende stoffer. Jeg mener, det er et klart udtryk for, at politiet i høj grad naturligvis også interesserer sig for, at loven bliver overholdt dér.

Endelig har jeg et par mere specifikke bemærkninger til ordførerne.

Jeg synes, fru Agnete Laustsens omgang med højesteretsdommen fra 1978 er, skal vi sige noget ukorrekt. Man får indtrykket af

[Justitsministeren]

her i dag – og man fik indtryk af ved at læse Berlingske Tidende til morgen, hvori fru Agnete Laustsen har et indlæg – at regeringen og christianitterne nærmest har handlet i strid med denne højesteretsdom. Det er der naturligvis ikke tale om. Jeg vil ikke karakterisere fru Agnete Laustsen som en vatnise, men jeg vil sige, at den jura, der er lagt for dagen her af fru Agnete Laustsen, vidner om en dårlig jurist. Der er naturligvis ikke tale om, at denne dom på nogen måde er overtrådt af regeringen.

Fru Agnete Laustsen nævnte også kritikken på det nordiske plan, den kritik fra de øvrige nordiske lande, der går på, at der ikke må være noget sted, hvor det er lettere at købe hash og andre narkotika end andre steder, således at borgere fristes til at tage derhen. Den kritik synes jeg er berettiget, og den er jeg enig med mine nordiske kolleger i. Vi er enige om, at Christiania er et blandt flere hashmarkeder, og vi er enige om, at der ikke må findes hashmarkeder, at ethvert hashmarked skal bekæmpes. Den kritik synes jeg er seriøs. Men så må jeg næsten også stoppe dér og sige, at resten af det, der er sagt fra de øvrige nordiske lande, og de påstande, vi ser fremført, vidner om, som det har været antydnet under debatten, at man er kommet ind i nogle ganske betydelige vanskeligheder i de øvrige nordiske lande, at man har svært ved at løse problemerne, og at nogle politikere derfor – det gælder ikke mine nordiske kolleger, vil jeg gerne sige – åbenbart søger at sminke deres sociale problemer ved at påberåbe sig et specielt forhold her i landet. Det synes jeg er beklageligt. Jeg håber, at den debat, vi havde i Nordisk Råd for kort tid siden, kan medvirke til, at den form for debat ikke fortsætter, for den har ikke noget formål.

Vi har god samvittighed over for de øvrige nordiske lande. Det danske politi øver en stor indsats for at bekæmpe narkotikasmuglerier, i høj grad også for at beskytte de øvrige nordiske befolkninger mod narkotika. Vi har ikke noget at skamme os over, og den kritik, der har været fremført, har for en stor dels vedkommende ikke været seriøs.

Til hr. Tørnæs skal jeg kun sige, at der jo var tale om et meget engageret indlæg. Hvis hans holdning er udtryk for, at venstres folketingsgruppe ikke i fremtiden, når der foreligger, hvad jeg vil kalde kollektive lovover-

trædelser, vil komme og bede mig om at se bort fra disse og måske suspendere lovgivningen for at varetage økonomiske interesser, er der ikke tale om nogen dobbeltholdning.

Fru Birgith Mogensens nævnte en hashaftale. Jeg kan sige, at jeg har fået et løfte fra nogle christianitter om at bekæmpe hashsalget på Christiania, og det løfte tog jeg selvfølgelig imod uden nogen modydelse. Hvorfor skulle jeg ikke gøre det? Men det er også mit indtryk, at dette løfte ikke er blevet holdt endnu. Jeg håber, at man betydelig mere effektivt vil medvirke til at bekæmpe det hashsalg, der er tale om på Christiania.

Så kunne man af fru Birgith Mogensens indlæg få det indtryk, at politiet havde fået en slags forholdsordre om at se igennem fingre med lovovertrædelser på Christiania. Det er ikke tilfældet. Politiet har fået den opbakning til at bekæmpe ulovligheder dér som andre steder, som politiet naturligvis bør have.

Jeg vil takke for interessen for hashbekæmpelsen og for bekæmpelsen af andre narkotika her i landet, men jeg vil advare folketingsrådet imod at koncentrere denne interesse og støtte om Christiania. Rigspolitichefen har et rejsehold, hvoraf en stor del beskæftiger sig med narkotikalovovertrædelser, og det er klart rigspolitichefens indtryk, at de store kvanta narkotika og også hash, som rigspolitichefen har koncentreret sig om i de senere måneder, går uden om Christiania, de har ingen relationer til Christiania. Hvis vi interesserer os stort set alene for Christiania, risikerer vi, at de narkosmuglere, de narko- lovovertrædere, som vi alle sammen er interesseret i at bekæmpe, får langt bedre vilkår, end de burde have.

Men som sagt, tak for interessen, og jeg er sikker på, at vi her i folketingsrådet på et mere generelt plan også i løbet af foråret kommer til at drøfte, hvordan vi kan sætte yderligere ind mod narkotikamisbruget her i landet.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

Jeg forstår ikke justitsministerens kritik af fru Agnete Laustsens behandling af højesteretsdommen, og at ministeren ikke mener, at regeringen har tilsidesat domstolens afgørelse.

[Knud Lind]

Højesterets dom faldt den 2. februar 1978 og stadfæstede østre landsrets dom, hvori der bl. a. står:

»Fristaden Christiania tilpligtes uden varsel at rømme samtlige arealer og bygninger inden for fristadens område, matr. nr. 314 a l, 314 b, 314 c, 314 d, 397 og 397 b, Christianshavns kvarter, samt umatrikulerede arealer.«

Jeg mener ikke, at der er så meget at gå forkert af i den dom. »Uden varsel«, står der. Man tør vel nok sige, at trods denne dom, som faldt i højesteret den 2. februar 1978, har man været langmodig, og de har derude fået det, man kalder et meget langt varsel.

Justitsministeren (Ole Espersen):

Jeg bemærkede naturligvis, at det var hr. Knud Lind og ikke fru Agnete Laustsen, der tog diskussionen op.

Så skal jeg i øvrigt sige, at selv om man har en sådan dom, er det klart, at det er ejeren, værten – eller viceværten efter bemyndigelse af ejeren måske – som beslutter, hvorvidt man vil gøre brug af den dom, der er tale om her. Det er ikke sådan, at man overtræder dommen ved ikke at gøre brug af den.

(Kort bemærkning).

Agnete Laustsen (KF):

For at justitsministeren nu ikke skal begynde at gøre sig munter over, at jeg ikke selv tager ordet, vil jeg gerne sige, at det er, fordi jeg havde til hensigt at imødegå justitsministerens bemærkninger med et indlæg, som ikke egnede sig til en kort bemærkning, idet jeg finder, at der er en række korrektioner, som ikke kan klares med en sådan. Jeg skal nok vende tilbage til justitsministeren.

Miljøministeren (Erik Holst):

Jeg vil gerne allerførst sige, at når en miljøminister beskæftiger sig med området Christiania, er det, fordi miljøministeren er ansvarlig for fredningsstyrelsen og planstyrelsen, og efter den debat, vi havde i folkettinget i 1978, vedtog man, at indtil der skulle bygges derude, kunne folk fortsat få lov til at bo der. Det vil sige, at man undersøgte mulighederne for i det tidsrum at få en såkaldt

godkendt lokalplan, og det vil igen sige, at det var vore planstyrelseslove, der skulle fungere. Derfor henvendte jeg mig til finansudvalget og bad om et beløb for at kunne slutte en kontrakt med et arkitektfirma om en fysisk planlægning af området. Arkitektfirmaet har afleveret den rapport, som jeg dengang bestilte, og i det papir, der blev lavet til finansudvalget, står der, at jeg lovede at give folketinget en redegørelse for, hvad der stod i den rapport, som jeg måtte forvente at få på basis af de penge, jeg havde brugt. Det er det, der er sket med den redegørelse, som jeg har givet folketinget, og som vi har haft til debat her i dag.

Det er en redegørelse, der på mange måder gør op med tidligere tiders vurdering af området. Det er et område med meget store fredede arealer og fredede bygninger, ligesom der er militærhistoriske værdier, som det er rigtigt at bevare.

Vi kunne samtidig gøre op ud fra en fysisk planlægning af området, at der i kvarteret omkring Christiania er et behov for adgang til de frie arealer, som teoretisk og juridisk findes i dag, men som i praksis ikke benyttes. Hvad var så mere rimeligt end at anvende en af de modeller, som det arkitektfirma, jeg havde betalt for at lave en skitse, angav i denne skitse?

Der var fire muligheder. At Christiania skulle rømmes. Det kan regeringen ikke gå med til. Der var en model for, at Christiania skulle fortsætte som hidtil som ureguleret område. Det kan regeringen heller ikke gå med til. Så var der et forslag om, at Christiania skulle søges tilpasset samfundets normale funktionsmåder, og denne model har vi delvis taget. Derimod har vi ikke taget den fjerde model, der hed forsøgsområde, og det var ikke, fordi det ikke kunne være meget spændende at anvende området som en forsøgsmodel, men ganske simpelt, fordi en forsøgsby organisatorisk ville betyde – efter den plan, som var fremlagt af arkitektfirmaet – en meget stærk bureaukratisk kontakt med området, der ville forudsætte, at der blev nedsat en lang række grupper mellem forskellige myndigheder på Christiania og omgivelserne, og efter min mening ville denne bureaukratiske model være umulig at realisere, samtidig med at den ville begrænse Christianias udfoldelses- og udviklingsmuligheder.

[Miljøministeren]

Desuden var forudsætningerne for en sådan by alt for rigoristiske, idet der blev sagt, at en forudsætning for, at man kunne lave en sådan forsøgsby, var, at hashmarkedet måtte væk. Vi kan ikke regne med at få et område, hvad enten det ligger i Århus eller i København, i Næstved, Fredericia eller Skagen, der er 100 pct. fri for hash, uagtet vi alle ønsker det.

Jeg måtte altså sige, at jeg ikke kunne acceptere en løsningsmodel, der forudsætter en kollektiv afstraffelse ved at kræve et område rommet, såfremt der skete en overskridelse af dette hashønske.

Så vil jeg sige til de enkelte af ordførerne, at det har været en lidt bedre oplevelse at følge med i ordførernes taler, end det var i 1978, bortset fra et enkelt partis.

Jeg har forstået det således, at så at sige alle ordførere bortset fra et enkelt partis har sat sig godt ind i redegørelsen fra firmaet og i de synspunkter, som regeringen har meddelt i den redegørelse, jeg har fremsat her, og vurderet de muligheder, der lå i denne redegørelse.

Jeg kan godt forstå, hvis nogle af partierne, f. eks. venstre med hr. Tørnæs, ikke kan være enige i alt det, vi fremlægger her, men jeg synes, det var et sagligt indlæg, hr. Tørnæs kom med, og når der bliver stillet konkrete spørgsmål i et sagligt indlæg, kræver det et sagligt svar. Hr. Tørnæs spurgte, om det var rigtigt, at der var betalt 615.000 kr. ind fra området sidste år, og hvor meget der skulle have været betalt. Der skulle have været betalt 1,4 mill. kr., for vi havde truffet en aftale om, at hver person på Christiania bør betale 130 kr. om måneden, ikke for husleje – det er ikke under huslejeloven – men for de ydelser, de får derude. Det kan være svært, når alt er så løseligt organiseret, at opkræve disse penge. Det sker på frivillig basis, og det kan være svært at angive det nøjagtige antal personer, der befinder sig på Christiania hver måned.

Så vil jeg sige til fru Ebba Strange, at jeg betragter den redegørelse, jeg her har givet, som en udstrakt hånd til christianitterne. Og jeg vil gerne bruge det udtryk, der blev anvendt af hr. Dræbye: der er både krav og tilbud i den udstrakte hånd. Der må gælde samme love og regler for Christiania som for resten af landet – naturligvis. Det er helt oplagt, at sådan må det være, men vi venter og

ser ikke samme adfærd i Istedgade som på en stille villavej i en af omegnskommunerne – og måske godt det samme; jeg erindrer Istedgade fra besættelsen – godt det samme.

Men der er gjort en indsats på Christiania for samfundets allersvageste medlemmer, de medlemmer, som i enhver storby, i ethvert samfund, navnlig i en tid som den, vi har nu, udskydes af samfundet og står med næsten umulige problemer at løse selv. Nogle af disse problemer er det lykkedes at løse på Christiania. Det er ofte sket på en måde, som jeg personlig ikke ville bryde mig om at deltage i, men all right, andre mennesker, andre opfattelser, anden adfærd. Der er positive resultater fra Christiania, der er kreative mennesker derude, der er uorden, uryddeligt, men, fru Ebba Strange, det er et tilbud om, at disse mennesker kan fortsætte, såfremt der bliver muligheder for at lade lovene ikke alene gælde, men også virke på dette som på andre områder.

Hvis man vil henvise til avisudklip og til udtalelser af forskellige, vil jeg foretrække, at man henviser til de udtalelser, jeg selv fremsætter, og jeg starter netop et indlæg i Politiken i dag under overskriften »Fremtid for Christiania« med at sige: »Jeg tror, at christianitterne er fantasifulde og kreative, derfor er de også værd at give muligheder for at støtte derude.«

Fru Ebba Strange kom ind på spørgsmålet om lokalplaner. Jeg tror ikke, det er nødvendigt at lave lokalplaner. Det afhænger helt af, hvad vi kan gøre i området, og med hvilken fart vi kan gøre det, for det er således, at river man nogle hytter eller farlige bygninger ned og sørger for de mennesker, der boede deri, hvis de ikke har stået helt tomme, ja, så behøver det ikke automatisk at udløse en lokalplan. Det vil sige, at den lokalplan, som i givet fald skulle laves af Københavns kommune, er regeringen ikke afhængig af, medmindre vi vil lave en meget stor og voldsom ændring derude, dvs. ændre anvendelsen af de eksisterende bygninger fuldstændig.

Man kan derfor også spørge som fru Ebba Strange – det forstod jeg i hvert tilfælde lå bag ved spørgsmålet – om der er en lokalplanpligt for området, således som det er nu. Det er der ikke, og det kan fortsætte efter den byplanvedtægt, man har vedtaget i 1977; den bestemmer nemlig, at området skal an-

[Miljøministeren]

vendes til boligformål og til offentlige formål, og det sker for øjeblikket.

Må jeg sige til fru Birgith Mogensen, at jeg følte, det var et meget stærkt engageret indlæg, hun havde her i dag. Jeg deler ikke fru Birgith Mogensens vurdering af hashmarkedet, men jeg ønsker ligesom fru Birgith Mogensen, at det skal fjernes. Jeg så gerne, at vi her i folketinget havde en mere positiv holdning til sociale problemer af den karakter, som vi har på Christiania. Jeg tror, det er meget vigtigt, at vi siger: nu er der en udstrakt hånd, der betyder, at Christiania kan eksistere under visse regler, uagtet der er meget store sociale problemer på Christiania, som der er i resten af samfundet. Det er jo ikke christianitterne, der har opfundet problemerne, hverken med hash, alkohol eller tabletter, her i samfundet. Det er jo noget, hele vort samfund er gennemsyret af på mange, mange leder og kanter, uagtet vi alle har, siger vi da – det gør vi vel også herinde i folketinget og mener det – et ønske om at fjerne nogle af disse problemer.

Jeg håbede, at der, når jeg sluttede min redegørelse til folketinget, ville blive givet udtryk for synspunkter, komme holdninger frem, som kunne bruges i det fortsatte arbejde på Christiania, og derfor vil jeg godt takke, fordi jeg fik mit håb opfyldt. Det var en engageret debat. Jeg vil dog sige, at denne tak er ikke rettet til hr. Poulsgaard og til hr. Knud Lind, som, så vidt jeg kunne forstå det, har misforstået det, jeg har lagt op her. Og jeg vil i øvrigt undlade at svare, sådan som det indlæg, hr. Knud Lind kom med, fortjente.

Agnete Laustsen (KF):

Jeg vil gerne begynde med nogle bemærkninger til forsvarsministeren, som citerede videre fra diskussionen i 1978 og på den baggrund sagde, at man ikke fra regeringens side havde lovet nogen som helst lovliggørelse i den tid, man udstrakte Christianias fortsatte beståen, idet det eneste, man have tænkt på, var, så vidt jeg husker forsvarsministerens ord, at det var de bygningsmæssige forhold, som skulle bringes i orden.

Så vil jeg gerne sige til forsvarsministeren, at hvis det har været regeringens eneste løfte om en lovliggørelse derude, at bygningerne skulle bringes i forskriftsmæssig stand, så

tror jeg virkelig, at hele folketinget er blevet vildledt. Jeg mener, at der ganske klart i ordet lovliggørelse må ligge, at det ikke udelukkende drejer sig om, at det ikke skal regne ned gennem taget på bygningerne, eller at der er visse brandsikringsforhold, som skal bringes i orden. Jeg synes, det løber som en rød tråd gennem hele debatten, at alle naturligvis har ment, at i dette lå naturligvis, at forholdene ikke skal fortsætte, som de er nu, og jeg tror ikke, det kan være nogen ubekendt, at netop omkring 1978 var Christiania nede på et nulpunkt i sin eksistens. Som det også er blevet sagt her i dag, regnede mange det faktisk for ganske givet, at man på det tidspunkt var blevet tvunget til at forlade arealet.

Så fortsætter forsvarsministeren, at han har sandelig heller ikke sagt, at det skal rømmes inden for 2-3 år. Dertil vil jeg gerne sige, at hvis man fortsat læser i forhandlingerne fra dengang, så forklarer forsvarsministeren ganske tydeligt selv, at nu bør der planlægges for dette område, og han forklarer, at normalt går der ca. 2 år med at udarbejde sådanne planer. Ministeren siger – ifølge sp. 5942 i Folketingstidende 1978-79:

»Med andre ord må det antages, at der vil forløbe 2-3 år, inden et nybyggeri kan påbegyndes.

Under de foreliggende omstændigheder er det regeringens opfattelse, at man bør lade den hidtidige benyttelse af området fortsætte, indtil en godkendt lokalplan kan iværksættes.«

Så spørger jeg: kan det læses på anden måde, end at ministeren mener, at når disse 2-3 år er gået, rømmes arealet, og så bruger man det på den måde, som de forudsatte lokalplaner naturligvis måtte give udtryk for? Jeg kan ikke læse det på anden måde, og jeg mener heller ikke, at folketinget, dengang man havde debatten, kunne opfatte det på nogen som helst anden måde.

Så mindede det mig egentlig lidt om de diskussioner, små børn har, når de ikke rigtig kan klare sig og bare siger: øv-bøv, hvor er du dum, da essensen af justitsministerens argumentation lød: øv-bøv, hvor er du en dum jurist. Jeg ved ikke, hvem af os der er de bedste jurister, og det er jo overhovedet heller ikke det, sagen drejer sig om. Sagen drejer sig om – og det må justitsministeren give mig ret i – at der er afsagt en dom af

Agnete Laustsen]

højesteret i 1978 – hr. Knud Lind var så venlig at citere den – hvori der ganske klart står, at Christiania tilpligtes uden varsel at rømme areal og bygninger. Det har jeg i den artikel, som justitsministeren citerede, nævnt i dag, og jeg har som min konklusion sagt – det er et citat fra artiklen i Berlingske Tidende i dag, den 16. marts 1982:

»For at tilliden til vort retssystem kan bevares, og af hensyn til den store lovlydige befolkning, hvis rettigheder krænktes ved den forfattede besættelse, må det derfor nu være et ufravigeligt krav, at højesterets dom respekteres.«

Jeg ved ikke, om man er en mere eller mindre dum jurist, når man siger noget sådant. Hvis nogen mener, man er en dum jurist, når man gør det, vil jeg gerne tage det på mig, men jeg står ved – og det vil jeg gerne vedblive med at fastslå – at det er min opfattelse af denne sag.

Til slut vil jeg sige, at jeg med interesse noterer mig, at justitsministeren kom med nogle tal om beslaglæggelse af hash, som bekræfter de tal, der tidligere har været fremlagt, nemlig at der i 1981 kun – vil jeg næsten sige – skulle være beslaglagt 46 kg hash. Jeg må jo så opfatte det således, at justitsministeren tager afstand fra de oplysninger, som hans egen politidirektør er kommet med, og jeg vil derfor meget gerne udbede mig disse tal skriftligt. Jeg vil også gerne have dem til yderligere drøftelse i retsudvalget, idet jeg finder det meget mærkeligt, at der kan være så divergerende opfattelser og oplysninger hos den ansvarlige justitsminister og hans ansvarlige politidirektør.

Tørnæs (V):

Må jeg først sige tak for svaret fra justitsministeren. Jeg forstår, at man vurderer omfanget af handelen med hårde stoffer ud fra, hvor meget man beslaglægger, selv om det vel er godtgjort, at der ikke kan foretages nogen egentlig politimæssig patruljevirksohmhed i området. Det foregår mere i retning af direkte commandoraid, og jeg må forstå, at man trods disse forhold mener at kunne sige, at der ikke findes handel med hårde stoffer.

Så var jeg lidt i tvivl om, hvad ministeren mener med, at man fra venstres side skulle beskytte kollektive lovovertrædelser. Man kunne vel snarere få det indtryk, efter hvad

man har oplevet i den senere tid, at regeringen synes at yde en større beskyttelse ved kollektive lovovertrædelser, end når de sker individuelt.

Jeg vil gerne sige til ministeren, at der ikke ligger i dette, at man fra venstres side på nogen måde vil beskytte kollektive lovovertrædelser.

Så vil jeg gerne takke for svaret fra miljøministeren. Jeg må gøre ham opmærksom på, at jeg kun delvis fik svar. Jeg spurgte, hvad man skulle forstå ved, at planlægningen i området skal ske i en proces sideløbende med og integreret i et forsøg på at ændre Christianiasamfundet. Det fremgår af rapporten, at hvis der foreligger en klar politisk målsætning for området, er det tekniske byplanarbejde af mere rutinemæssig art, og det er vi vel enige i. Mit spørgsmål er så: ligger der en sådan klar politisk målsætning? Det er måske højttalerens skyld, at jeg ikke helt klart forstod det, miljøministeren gav udtryk for måtte være den politiske målsætning for regeringen med Christianias fremtid: om og i hvilket omfang man går ind for en af de 4 modeller, der er skitseret, eller det er noget helt andet, man forestiller sig.

Må jeg så slutte af med at sige, at ofte fremstilles de mennesker, som går ind for en normalisering og for ordnede forhold på Christiania, som kolde kynikere, og de mennesker, som går ind for opretholdelse af de nuværende forhold, som varme og kærlige mennesker. Man skal nok tage sig lidt i agt for en sådan fremstilling. Efter min opfattelse kan det nemt fortolkes som en kold og kynisk holdning blot at lade tingene fortsætte, som de er, og dermed overlade disse mennesker til deres egen skæbne.

Ebba Strange (SF):

Jeg mener heller ikke, vi skal overlade disse mennesker til deres egen skæbne, og derfor debatterer vi da også forholdene i Christiania med jævne mellemrum, sådan med et par års mellemrum, og jeg husker også hr. Poulsgaards indlæg fra sidst vi diskuterede Christiania; det mindede lidt om det, han holdt i dag. Det handlede også om, at vi brugte for meget tid og for mange kræfter på Christiania i forhold til, hvad vi brugte på de arbejdsløse.

[Ebba Strange]

Jeg vil godt sige også til hr. Tørnæs, at jeg tror, vi skal være meget åbne over for, at grupper af unge mennesker ønsker at etablere nogle samværsformer og nogle samfund, der er anderledes end dem, vi er vant til. Jeg tror bl. a., at den krisesituation, Danmark har været i i mange år, er en af grundene til det, og at der i ønsket om at organisere sig og leve på en anden måde også ligger en reaktion på et samfund, der har den alt for store arbejdsløshed, og hvor de unge med rette kommer til at føle sig overflødige og ubrugelige. For ikke at gå til i en oplevelse af overflødighed og ubrugelighed må man så med sin egen kraft prøve at skabe nogle alternativer. Jeg siger det, fordi jeg håber, at debatten her viser, at der trods alt stadig væk er et flertal i dette folketing, der ønsker Christiania bevaret – og det er jeg glad for – men også for at fortælle tinget og offentligheden, at selv om det aldrig kommer til at foregå på samme måde, som det foregik, da Bådsmandsstrædes kaserne i sin tid blev besat, så tror jeg nok, vi kommer til at tage stilling til andre lidt utraditionelle bosættelser i de nærmeste år, fordi det er et led i den samfundsudvikling, vi er inde i.

Jeg vil godt takke for både miljøministerens og justitsministerens svar. Jeg synes, miljøministeren blev lidt mere præcis i det svar, han gav nu, end han er i selve redegørelsen, og jeg håber, at christianitterne, dels de, der har lyttet med, dels de, der senere vil få at vide, hvad der er blevet sagt her i dag, vil tage imod miljøministerens udstrakte hånd og indgå i et konstruktivt samarbejde om de ændringer, der skal finde sted derude.

Der lå også et løfte om støtte, og det er jeg selvfølgelig specielt meget glad for, for det var det, jeg efterlyste i mit første indlæg.

Jeg er også tilfreds med, at der i den kendsgerning, at der ikke skal laves lokalplan for området, ligger en bekræftelse af, at området fortsat skal anvendes til det, det anvendes til i øjeblikket, dvs. dels til boliger, dels til fællesarealer, og at der derfor ikke lægges op til de store ændringer. Det vil sige, at vi kan fortsætte Christiania, men vi kan kun tillade os fra dette folketings side at fortsætte Christiania, hvis der i vores tilsagn også ligger et løfte om støtte, og sådan har jeg forstået ministrene i dag.

Så vil jeg i øvrigt gå ud fra, at vi ved en anden lejlighed kommer til at fortsætte den

debat, som det kunne være fristende at tage op med justitsministeren nu, men som tiden ikke tillader, nemlig om, hvordan politiet prioriterer bekæmpelsen dels af hashmarkeder rundt omkring i landet, dels af de hårde narkotika. Men det varer jo ikke så længe, før vi får lejlighed til at drøfte det lidt nærmere, og så vil jeg vende tilbage til den debat.

(Kort bemærkning).

Tørnæs (V):

Jeg vil gerne sige til fru Ebba Strange, at vi fuldt ud accepterer, at der kan være behov både for at være nyttige og for, at nogle prøver andre livsformer end dem, som stemmen fra bjerget påbyder. Vi mener i øvrigt, det er godt at have den størst mulige frihed i valget af sin livsform og sin bosætning, og det skal man også huske, når man i øvrigt taler boligpolitik og boligformer. Men en ufravigelig forudsætning for os – og det er måske her, vandene skilles lidt – er, at det skal ske inden for de eksisterende lovrammer.

Knud Lind (FP):

Regeringen har bestilt en skitse eller rapport, om man vil, hos firmaet Møller & Grønberg. Rapporten skulle angive 4 forskellige løsningsmuligheder. Læser man i rapporten på side 39, punkt 3,2 under løsningsmuligheder, står der:

- »1. At Christiania rømmes.
2. At Christiania i princippet fortsætter som hidtil – som vildtvoksende, ureguleret område.
3. At Christiania søges tilpasset samfundets normale funktionsmåde.
4. At Christiania etableres som en lovlig forsøgsby, hvor samfundet opstiller en rammeplan og støtter en videreudvikling af de bæredygtige aktiviteter.«

På de 3 første løsningsmuligheder har man brugt godt én side i rapporten, mens man bruger ca. 45 sider på at forklare den fjerde mulighed. Derfor tør man vel nok sige, at det er bestilt arbejde. Uagtet dette er vi ikke nået et skridt videre med Christiania, for når man læser ministerens redegørelse, side 4, så står der: »... men regeringen anser det for tvivlsomt, om den form, som firmaet foreslår, er mulig at gennemføre«.

[Knud Lind]

Og dermed opstår jo den tvivl, om man i det hele taget går ind for punkt 4 i Møller & Grønborgs løsningsmodel. Man kunne her også spørge: hvad er det, man ønsker? Hvad koster det? Hvornår bliver det udført? Ministeren sagde i sit sidste indlæg, at han ville undlade at svare på de spørgsmål, jeg har stillet. Jeg vil gerne gøre miljøministeren bekendt med, at 99 pct. af de citater, der er brugt i min ordførertale, er hentet fra firmaet Møller & Grønborgs rapport eller fra ministerens redegørelse, men det ønsker ministeren altså ikke at svare på; det vil jeg betegne som slet tale, for hele Møller & Grønborgs rapport er jo også ubrugelig, hvis fremskridtspartiets ordførertale ikke er brugelig i ministerens øjne. Det er det reelle, ministeren konstaterer ved at sige den slags.

Jeg indledte med at betegne redegørelsen som en tynd kop te. Ministerens svar fra denne talerstol har kun bekræftet min mistanke. Hvad koster de forslag, som ministeren så løseligt ridser op i redegørelsen?

Jeg vil gerne her slutte af med, hvad socialministeriets rådgiver i Christianiaspørgsmål, Tine Bryld, i Danmarks Radio den 15. marts udtaler:

»Vi kan ikke have de samme regler og love fuldstændigt, som gælder i det øvrige samfund, fordi det også er en anden sammensætning af befolkningen, der bor i Christiania. Hvis man normaliserer i samarbejde med Christiania, så tror jeg, at selv i samarbejde vil det også blive på Christianias betingelser, men hvis man bare sætter hårdt ind over for de folk, der står og småpusher hash, sætter hårdt ind over for alle de værtshuse, der kører og beskæftiger mange folk, bare lukker dem, fordi de ikke har en bevilling, sætter hårdt ind over for de huse, der bor mennesker i, og som ikke har ret meget andet end det, så tror jeg, at der kommer en reaktion.«

Denne fru Tine Bryld er altså fra socialministeriets kontaktudvalg. Jeg vil godt spørge samtlige ministre: er dette i overensstemmelse med regeringens redegørelse, og er det i overensstemmelse med regeringens mening om, at lovene selvfølgelig også skal overholdes i Christiania? For det er klart, at når en så vigtig person siger, at vi ikke kan have de samme regler og love fuldstændigt, som gælder i det øvrige samfund, er det direkte i strid med ministerens redegørelse, direkte i

strid med, hvad ministeren har sagt til pressen, og derfor vil jeg godt bede ministeren om at afkræfte det.

Miljøministeren taler om kontaktudvalg, der skal samarbejde med christianitterne. Er det f. eks. fru Tine Bryld, der skal samarbejde på ministerens vegne? Det kunne jeg godt lide at få en forklaring på.

Camre (S):

Jeg synes jo nok, at der i debatten foregår et vist forsøg på ligesom at fordreje den holdning, vi har til Christiania-problemet.

I sit første indlæg sagde fru Agnete Laustsen, at regeringen slører sin dårlige samvittighed. Ja men hvorfor skulle regeringen dog have en dårlig samvittighed? Hvis der endelig var nogen, der skulle være udstyret med vældig dårlig samvittighed i denne forbindelse, er det da vist ikke socialdemokratiet, for hvis ikke jeg tager meget fejl, så sad der en borgerlig regering og en borgerlig forsvarsminister, som ikke indsatte den fornødne styrke til at bevogte det område, som man havde rommet på Bådsmandsstrædes kaserne, men lod det ligge åbent for en besættelse. Det var ikke, mens der var en socialdemokratisk regering.

Men nu er der sket denne ibrugtagning af området, og jeg vil godt have lov at sige, at det, at man forstår de mennesker, der lever på Christiania, er jo ikke det samme, som at man synes, det er vældig godt, positivt og værdifuldt, at Christiania fungerer, som det gør. Der har været nævnt meget i dag om overtrædelse af beværterlovgivning og momslovgivning, og jeg kunne have lyst til at sige: ja men der handles altså også sort i dette samfund uden for Christiania, og hvis ikke der blev handlet andet sort i Danmark end det, der handles på Christiania, var det et meget lille problem, men jeg tror, alle i denne sal ved, at det er noget, der er meget udbredt. Det er ulovligt, og det skal bekæmpes, hvor det end måtte forekomme, men det, at vi ønsker at bekæmpe det, og det, at vi har effektiviseret skattevæsenets kontrol, har jo ikke gjort, at problemet er elimineret i samfundet som helhed. På samme måde kan man have nogle ønsker for Christiania, som man ikke omgående kan effektuere, og derfor har vi virkelig ikke nogen dårlig samvittighed.

[Camre]

Så kunne man måske komme til en konklusion i retning af, at de, der har talt meget stærkt her i dag imod Christiania med en ubehagelig undertone af lov og orden, mangler forståelse for, at der på Christiania er tale om mennesker, som er anderledes end det store flertal. Og hvilken løsning har så fru Agnete Laustsen og hr. Knud Lind for disse mennesker? Ikke nogen som helst. Jo, de skal blive ligesom os andre, men det er jo en opgave, som hverken fru Agnete Laustsen eller hr. Knud Lind ville være i stand til at løse. Det er i den filosofi, der lægges op til, som om de mennesker, som er tabere socialt eller uddannelsesmæssigt, måske på grund af en ganske frygtelig barndom, havde valgt deres eget liv, og nu skal de bare tage sig selv i nakken og blive ligesom os andre.

Så er der nogle, der ligesom antyder, at det hele er et pengespørgsmål, og da kan jeg altså ikke lade være med at sige i dag, at hvis de rundt regnet 300 mennesker på Christiania, som er behandlingskrævende, var på en institution et sted i vores samfund, ville det koste det danske samfund omkring 35-40 mill. kr. om året, og i forhold til det tør man nok sige, at de småbeløb, som går tabt i manglende indbetalinger fra Christiania, virkelig er småting.

Ministerens mål er klart ridset op her i dag: at opnå en bedre funktion som helhed og en overholdelse af landets love. Jeg mener, at vi bør støtte det standpunkt, fordi det er det eneste realistiske, det er den eneste praktiske mulighed for at løse de menneskelige og sociale problemer, som vort samfund desværre også skaber.

Dræbye (RV):

Det er meget tilfredsstillende, at en del af hovedproblemstillingen i debatten kan udtrykkes ved hjælp af nogle gode danske ord som »krav« og »støtte«.

Jeg gjorde i mit første indlæg miljøministeren opmærksom på, at der i hans konklusioner i redegørelsen var mange krav, men ikke megen beskrivelse af støtten. Miljøministeren siger i sit svar til mig, at det har jeg ikke forstået rigtigt. Jeg skal ikke indlede nogen debat om min læsning af redegørelsen, blot konstatere, at ministeren i sit svar stod ved, at det er, som det fremgår af Møller & Grønborgs rapport, en kombination af krav

og støtte, der er behov for. Det, som er problemet nøgternt betragtet, er, at denne støtte ikke er så helt enkel at etablere, hvis ikke man går et skridt videre og skaber hjemmel for en sådan støtte på forskellig måde. Det har ministeren på forskellig vis i redegørelsen argumenteret imod.

Jeg vil indtil videre lade tvivlen om, hvorvidt det er muligt at levere den fornødne støtte til, at vi kan bruge de gode kræfter i Christiania til at bygge videre på en udvikling, komme ministeren til gode, men gør opmærksom på, at så vidt jeg kan se det, er der nogle mangler på det område, som kan skabe ministeren nogle vanskeligheder. Hovedfilosofien, at vi skal kombinere krav og støtte, og at der altså er plads til og mulighed for støtte, er vigtig, og den vil vi godt holde ministeren fast på.

Inge Krogh (KrF):

Det var meget skuffende for mig, at miljøministeren overhovedet ikke kom ind på, hvordan man vil håndhæve lovene i Christiania, hvordan man vil bekæmpe hashsalget, hvad enten det er en gros eller en detail. Der var heller ikke noget om, hvornår de beværtninger, der er derude, skal have alkoholbevilling, hvis der skal sælges alkohol, og hvordan man i det hele taget vil få sådanne tilstande, at restaurationsloven bliver overholdt. Jeg kan ikke se, at man hjælper de svage grupper, som der ustandselig tales om, ved at give dem let adgang til hash og alkohol.

Til hr. Camre vil jeg gerne sige, at jeg synes ikke, at man kan være bekendt at sige, at Christiania sparer vores velfærdssamfund for penge, at man sparer institutioner ved, at de svage kan gå ud i Christiania.

Anne Grete Holmsgård (VS):

Jeg vil godt sige, at jeg var glad for, at justitsministeren gik op og bekræftede politiets tal vedrørende konfiskation af hash i Christiania og i København ved hjælp af procenter. Jeg er godt klar over, at justitsministeren ikke konkluderer så håndfast, som jeg gør, nemlig at alt peger på, at handelen med hash på Christiania kun udgør ganske få procent af den totale handel i Danmark. Det ville være rart, hvis justitsministeren ville gå så langt, men det gør han ikke. Ikke desto

[Anne Grete Holmsgård]

mindre peger de tal, han bekræftede, på, at der er tale om et meget perifert problem, og at der ikke er noget som helst hold i den hetz, som en række af de borgerlige partier også i dag har forsøgt at køre mod Christiania.

Jeg opfattede miljøministerens udtalelser, som om han har rykket sig en lille smule længere i den positive retning end i redegørelsen. Sådan har jeg også opfattet de udtalelser, han er kommet med til aviserne. Men jeg havde nu gerne set, at den udstrakte hånd havde fået en lille del af underarmen med, for der er nogle meget akutte problemer, og det haster med en positiv støtte og med et tilsagn om positiv støtte til Christiania, ellers er det for sent.

Det, der må være opgaven nu, er, at Christiania tager det vink på den mest positive måde, de kan, og for 117. gang kommer med deres tilbud og kommer med deres forslag til, hvad de gerne vil have støtte til. Det er først på den måde, vi kan se, om det virkelig er et positivt tilsagn, miljøministeren er kommet med. Det vil jeg da gerne opfordre christianitterne til, men det kan de i øvrigt nok selv finde ud af.

Justitsministeren (Ole Espersen):

Jeg har naturligvis ikke drømt om at karakterisere fru Agnete Laustsen, således som hun hævdede at jeg havde gjort. Jeg vil ikke engang sige, hvordan hun hævdede at jeg havde karakteriseret hende, for jeg synes, det lød så ubehageligt. Jeg vil ikke indgå i en personlig karakteristik af nogen overhovedet.

Det, jeg sagde, og det, jeg fortsat mener, er, at den juridiske vejledning, fru Agnete Laustsen søger at give folketinget, er dårlig. Jeg vil gerne gentage, at der ikke af hverken regeringen eller christianitterne er handlet på en måde, som kan siges at være i strid med højesteretsdommen. Jeg kunne da godt benytte lejligheden til at spørge fru Agnete Laustsen, om hun vil bekræfte, at der ikke af regeringen er handlet ukorrekt i forhold til højesteretsdommen.

Fru Agnete Laustsen hæfter sig meget ved, at det skulle være blevet lovet af regeringen, at der skal ske en lovliggørelse af Christiania. Jeg får indtryk af, at der deri ligger, at regeringen på et eller andet tidspunkt skulle have lovet, at der ikke finder ulovligheder

sted på Christiania. Det kan ingen regering naturligvis love, og et sådant løfte er heller ikke afgivet af den socialdemokratiske regering eller af nogen anden regering, der har haft regeringsansvar i den periode, hvori Christiania har eksisteret. Et sådant løfte kan ikke afgives. Det, vi kan love, er, at lovovertrædelser dér skal bekæmpes, som de bliver bekæmpet andre steder.

Der er – igen til fru Agnete Laustsen – ingen som helst uoverensstemmelser mellem mine oplysninger og politidirektørens, naturligvis ikke. De oplysninger, jeg giver folketinget, har jeg fra politidirektøren, og de har gentagne gange været givet retsudvalget, og jeg vil meget gerne give dem til retsudvalget endnu en gang.

Det er ikke rigtigt, som hr. Tørnæs sagde – hvis jeg forstod det korrekt – at der ikke finder almindelig patruljevirkomhed sted på Christiania. Men det er rigtigt, at politiet har specielle vanskeligheder dér, som jeg synes er urimelige, og jeg håber, at christianitterne vil medvirke til, at der i fremtiden bliver mulighed for ganske almindelig politivirkomhed dér ligesom andre steder.

Fru Inge Krogh spurgte, hvordan vi vil gå frem i fremtiden. Ja, man kunne egentlig lige så godt stille det samme spørgsmål vedrørende andre områder i Danmark: hvad vil vi gøre i fremtiden? Hvad er politiets taktik for at forhindre alle de mange lovovertrædelser, der ulykkeligvis finder sted her i landet? Det kan vi naturligvis ikke give andet udtryk for end det generelle, vi har gjort.

Specielt om beværtningerne skal jeg sige, at der må ske et eller andet. Der skal ske et eller andet. Jeg er sikker på, at christianitterne vil medvirke til også at finde fornuftige løsninger på det, der hedder beværtningsproblemet på Christiania. Der skal også dér være lovlige forhold, og det er min fornemmelse, at christianitterne er i gang med at finde frem til nogle forhold, der kan indpasses under den gældende lovgivning, for således som det fremgår af miljøministerens redegørelse, er det det, der skal ske.

Jeg havde ikke mere taletid i forrige omgang, men jeg skulle måske lige slutte af med at gøre endnu en enkelt bemærkning om de øvrige nordiske lande, da det er draget ind i debatten her.

Jeg håber, at vi kan løse Christiania-problemerne, som jo eksisterer, på dansk grund-

[Justitsministeren]

lag, uden at vi behøver engagere andre lande, uden at vi behøver søge nogen støtte i andre lande. Det mener jeg er ganske overflødigt. Vi må samtidig gøre os klart, at København altid har virket attraktivt på svenskere, på nordmænd. Engang imellem føler svenskere og nordmænd et ønske om at slappe af fra deres eget samfund, og så tager de en tur til København eller Helsingør. På de store handelsdage kommer der til Helsingør – byen har 35.000 indbyggere – 25.000 svenskere. Mange kommer der rent ud sagt for at gøre noget, som det ikke er særlig rart for vore unge mennesker at se på. De har skabt sociale problemer for os, men det prøver vi at løse i et godt naboskabs ånd, og jeg er sikker på, at det vil svenskerne også gøre i fremtiden, når det drejer sig om de problemer, der er til debat her i dag. Det har manglet lidt på viljen hidtil, som jeg sagde før.

(Kort bemærkning).

Agnete Laustsen (KF):

I anledning af, at det igennem hele debatten er gået, hvad der jo er ganske rigtigt, at det i meget høj grad har drejet sig om menneskeskæbner, har hr. Camre her til slut sagt, at det ikke er et spørgsmål om penge. I den forbindelse ville jeg meget gerne vide: har vi, eller har vi mulighed for at få, i forbindelse med drøftelsen af denne sag en kvalificeret undersøgelse af, hvordan det egentlig er gået de mennesker, der har boet på Christiania i kortere og længere tid. Ikke mindst – det lægger jeg meget stor vægt på – hvordan det er gået de børn, som har været på Christiania i kortere eller længere tid? Det synes jeg det er meget væsentligt at få påvist. Når vi nu alle – eller rettere sagt: ikke vi alle, men mange – har sagt, at det er et så udmærket sted at være, tror jeg, vi har behov for en redegørelse og i særdeleshed for, hvordan det er gået børnene.

Jeg vil bare ganske kort til justitsministeren sige, at han må have misforstået mit indlæg. Jeg har på intet tidspunkt sagt, at folketinget har handlet ukorrekt i forhold til højesterets dom. Jeg har sagt, at højesterets dom efter vor mening nu bør følges, og jeg har sagt, at jeg mener, at folketinget er blevet vildledt ved debatten i 1978 – ikke i relation til højesterets dom, men i relation til, at jeg

finder, at man stillede i udsigt, dels at man ville afvikle inden for 2-3 år, nemlig når planlægningen var overstået, dels at man ville lovliggøre forholdene på Christiania, og deri lægger jeg betydelig mere end blot, at bygningerne skulle sættes i stand. Dette var de ord, der faldt.

Miljøministeren (Erik Holst):

Jeg vil gerne svare hr. Tørnæs.

Når vi siger – det lyder måske lidt kryptisk – at man skal planlægge for området, og at der sideløbende med, at denne planlægning foregår, bør foregå en integration i et forsøg på at ændre Christianiasamfundet, så betyder det ganske enkelt, at staten ejer de bygninger, der er derude, og deraf er de 24 fredede. Nogle af dem skal fjernes, og Københavns kommune, der har tilsynet med boligerne i området, siger, at i hvert fald 17 af dem skal fjernes. Vi mener, at disse ting skal foretages, og at dette bør ske samtidig med, at vi ændrer forholdene på Christiania i retning af en større lovliggørelse, end det er sket indtil i dag.

Både hr. Dræbye og fru Ebba Strange sagde, at jeg havde talt om støtte i dag. Ja men det er jo staten, der ejer området derude, og det er staten, der har forpligtelsen til at vedligeholde bygningerne. Disse bygninger, der er fredede – og i øvrigt er den største del af området derude fredet, mere end 24 ha – har vi et ansvar for at vedligeholde, og jeg kan ikke tænke mig, at man kunne vedligeholde noget sådant, uden at det kostede et eller andet, uden at jeg dermed har sat noget beløb på det.

Dernæst må jeg til hr. Knud Lind sige, at det er forkert, når hr. Knud Lind bliver ved med at sige, at det er bestilt arbejde, hvis dermed skal forstås, at det er bestilte lønninger. Ja, selvfølgelig er arbejdet da bestilt. Jeg har jo på statens vegne, på regeringens vegne, betalt for det og har fået pengene fra finansudvalget. Det er jo betalt og bestilt, men der er ikke bestilt bestemte løsninger. Tværtimod har jeg i opgavens formulering sagt, at man har frie hænder til at komme med de forslag, man ville, og jeg har sagt, at regeringen gerne ser, at de bevaringsværdige dele af Christiania får lov til at indgå i denne plan. Der er altså ikke tale om, at en bestemt model er søgt gennemført med hensyn til miljø-

[Miljøministeren]

ministerens fremtidige planer. Det er den ikke. Tværtimod tager jeg afstand ved at sige, at jeg ikke kan bruge model nr. 4, således som den er beskrevet, jeg kan derimod bruge hele skitsen som idégrundlag, og som sådant vil jeg gerne sige at det er et udmærket arbejde, der er udført, og jeg mener, at vi har fået arbejde for de penge, vi har betalt.

Der er ikke tale om, at fru Tine Bryld skal indgå i nogen af de ministerier, der i fællesskab skulle prøve at koordinere det samarbejde, der skal foregå sammen med Københavns kommune og beboerne på Christiania. Jeg har ikke tænkt mig, at fru Tine Bryld skulle blive foreslået fra miljøministeriets side. Hun er ikke ansat hos os, vi kender kun damen fra radioen, en særdeles fortrinlig og meget selvstændigt tænkende dame, som jeg har al mulig respekt for, men det har altså ikke noget at gøre med den gruppe, jeg nævner, fra de forskellige ministerier.

Endelig vil jeg sige, at der intet ejendommeligt er i, at vi vedligeholder de bygninger, der er fredede. Der er yderligere 17 bygninger, som det særlige bygningssyn ser på, fordi de er fredningsværdige, og når noget er fredningsværdigt, så må vi vedligeholde det, og når vi skal vedligeholde det, så ligger der en rent praktisk opgave i at vedligeholde dette område og de bygninger. Jeg siger i redegørelsen, at vi håber, det er muligt at inddrage Christianias beboere i dette arbejde, og derved forstås ikke ret meget mere eller ret meget mere usikkert end det, jeg har givet udtryk for her i dag.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

Jeg er glad for, at ministeren siger, at det ikke er bestilte løsninger. Når jeg sagde det, er det, fordi det bærer præg af det, når man bruger godt og vel en side på at afvise de 3 første løsninger og derefter bruger 45 sider på at skamrose den sidste løsning.

Jeg vil godt spørge ministeren her, om ministeren er enig med denne fortrinlige og selvstændigt tænkende dame ved navn Tine Bryld i, som hun sagde til radioen i går, at vi ikke kan have fuldstændig de samme regler og love, som gælder i det øvrige samfund. Ministeren glemte at svare på det, og når jeg spørger om det igen, så er det, fordi ministeren i sin redegørelse i sp. 3094 skriver:

»Det må understreges over for beboerne på Christiania, at samfundets almindelige love skal overholdes i området.«

Derfor vil jeg gerne høre ministerens svar på det. Jeg vil samtidig gøre ministeren opmærksom på, at man i radioen sagde, at det var socialministeriets rådgiver i Christiania-spørgsmål, der var trådt frem i Radioavisen, og derfor er det ret afgørende for mig i hvert fald, at ministeren klart tager afstand fra den slags udtalelser.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Det er miljøministerens svar vedrørende støtte til Christiania, der får mig herop igen, for pludselig blev jeg alligevel lidt usikker. Det med støtte til bygningsrenovering står også i ministerens redegørelse, så det er jeg klar over at man vil overveje. Det, jeg tænkte på, da jeg snakkede om støtte til bæredygtige elementer derude, nævnedes jeg et par eksempler på. Jeg nævnedes kulturaktiviteter, jeg nævnedes det meget store sociale arbejde – det er nok i virkeligheden det sociale arbejde, der trænger til støtte – og så nævnedes jeg de produktionsvirksomheder, der findes derude. Derfor vil jeg godt spørge ministeren – jeg ved godt, det ikke er miljøministerens gebet – om det, når der nu skal nedsættes en gruppe med repræsentanter for så mange ministerier – der er ganske vist hverken undervisningsministeriet eller arbejdsministeriet – ikke kan komme til at indgå i overvejelserne i denne gruppe, at man med nogle af de midler, som jeg henviste til, f. eks. beskæftigelsesmidler og kulturstøttemidler, kunne tænkes at støtte nogle af de andre bæredygtige aktiviteter derude og ikke kun bygningsrenovering.

Miljøministeren (Erik Holst):

Lad mig svare fru Ebba Strange meget klart: der er mange aktiviteter i Christiania, der har genbrug som et grundlæggende element i deres produktionsvirksomhed. Det er jeg som miljøminister meget glad for.

Hvis fru Ebba Strange spørger mig, om det er således, at beskæftigelsespengene, som administreres af arbejdsministeren, og hvorom forslagene forelægges af arbejdsministeren, kan bruges dér, så vil jeg ikke udelukke det, men jeg vil heller ikke bindes til det,

[Miljøministeren]

fordi det ganske enkelt ikke er mit ressortområde. Jeg har prøvet at gøre gældende både i redegørelsen og her i dag, hvad der er mit område, hvor jeg har ansvaret, og hvor jeg i givet fald kan drages til ansvar over for folketinget, så jeg kan altså ikke gå meget videre, uagtet jeg måske havde lyst til det, men det er ganske enkelt ikke mit område.

Til hr. Knud Lind vil jeg sige, at nu kan man jo godt trække en eller anden frem fra et eller andet ministerium eller en eller anden skole et eller andet sted og sige: er ministeren klar til enten at tage afstand fra det eller bekræfte det? Jeg er ingen af delene. For mig må folk sige, hvad de vil, men hvis det er således, at det er folk, der tegner miljøministeriet, der siger et eller andet, der dækker miljøministeriets opfattelse, så kan det blive bekræftet eller afkræftet af miljøministeren, og det er mig.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

Ja, jeg vil bare sige til ministeren, at nu er socialministeriets rådgiver i Christiania-spørgsmål jo ikke nogen fru hvem som helst, og det er ikke i en hvilken som helst formiddagsavis, det er udtalt, det er udtalt i Radioavisen. Når jeg foreholder ministeren det, samtidig med at ministeren i sin egen redegørelse understreger det, så ville det altså være rart, om ministeren ville tage afstand fra de udtalelser. Men jeg kan altså hermed konstatere, at ministeren billiger fru Tine Brylds udtalelser.

Miljøministeren (Erik Holst):

Jeg bliver nødt til meget skarpt at sige til hr. Knud Lind, at den måde kan man ikke argumentere på, især ikke her i folketinget. Fru Tine Bryld er ikke ansat i miljøministeriet, har intet med miljøministeriet at gøre. Der findes en socialminister, til hvem man kan rette spørgsmål om de ansatte, deres udtalelser, vurderinger og synspunkter, det ved hr. Knud Lind. Alligevel benytter hr. Knud Lind lejligheden til at sige, at det er noget, jeg dækker eller ikke dækker. Det er en urmelig måde at diskutere på, og det er en måde, som jeg ikke vil fortsætte på.

Hermed sluttede forhandlingen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

12) Forespørgsel til forsvarsministeren og miljøministeren:

Forespørgsel af Knud Lind (FP):

»Hvornår bliver fristaden Christiania ryddet?«

(Forespørgsel nr. F 10. Anmeldt 24/2 82. Fremme af forespørgslen vedtaget 9/3 82).

Begrundelse

Knud Lind (FP):

Demokratiet bygger på retsstaten og overholdelsen af de love, som folketinget vedtager. Anarkisme bygger på den stærkes ret og gennemføres via gadens parlament. Anarkisme betyder kaos og i sidste instans opløsning af retsstaten og demokratiet.

Christiania har sat sig uden for samfundets vedtagne love i 10 år, fordi beboerne har misforstået begrebet frihed derhen, at det betyder, at grupper med magt kan tvinge staten til at acceptere lovovertrædelser for den enkelte gruppe. Undladelse af betaling af moms, skat, husleje og vandafgifter, overtrædelse af lov om euforiserende stoffer m.v. er alle tydelige eksempler. Det værste er dog ødelæggelsen af den nordiske ungdom. Der er begrundelser nok for denne forespørgselsdebat. Min begrundelse for forespørgslen kunne også være ganske kort. Jeg kunne blot henvise til, at jeg havde læst miljøministerens tyndbenede redegørelse.

I 10 år har Danmarks befolkning måttet se på, at der midt i rigets hovedstad ligger en lovløs bydel, som i et og alt har sat sig uden for de regler, der gælder for samfundets øvrige borgere, et narkotikaens Mekka, som får Sodoma og Gomorra til at blegne, en fristad for narkotikahandlere, en utrolig rodet, slidt og beskidt bydel, hvor skrotbunker flyder mellem affald, glasskår og hundeeskrementer. Således står der også i Møller & Grønborgs rapport. Midt i alt det lever anarkister, flippere og samfundsstyrtere, kriminelle og mindreårige. Mens politiet forsøger at komme kriminaliteten til livs, bliver de bombarderet med sten, stålkugler m.v.

Dette mislykkede sociale eksperiment er blevet en torn i øjet på vore nordiske naboer. Det er blevet en trussel, ikke bare for Danmarks ungdom, men også for Sveriges, Norges og Finlands ungdom. Christiania er